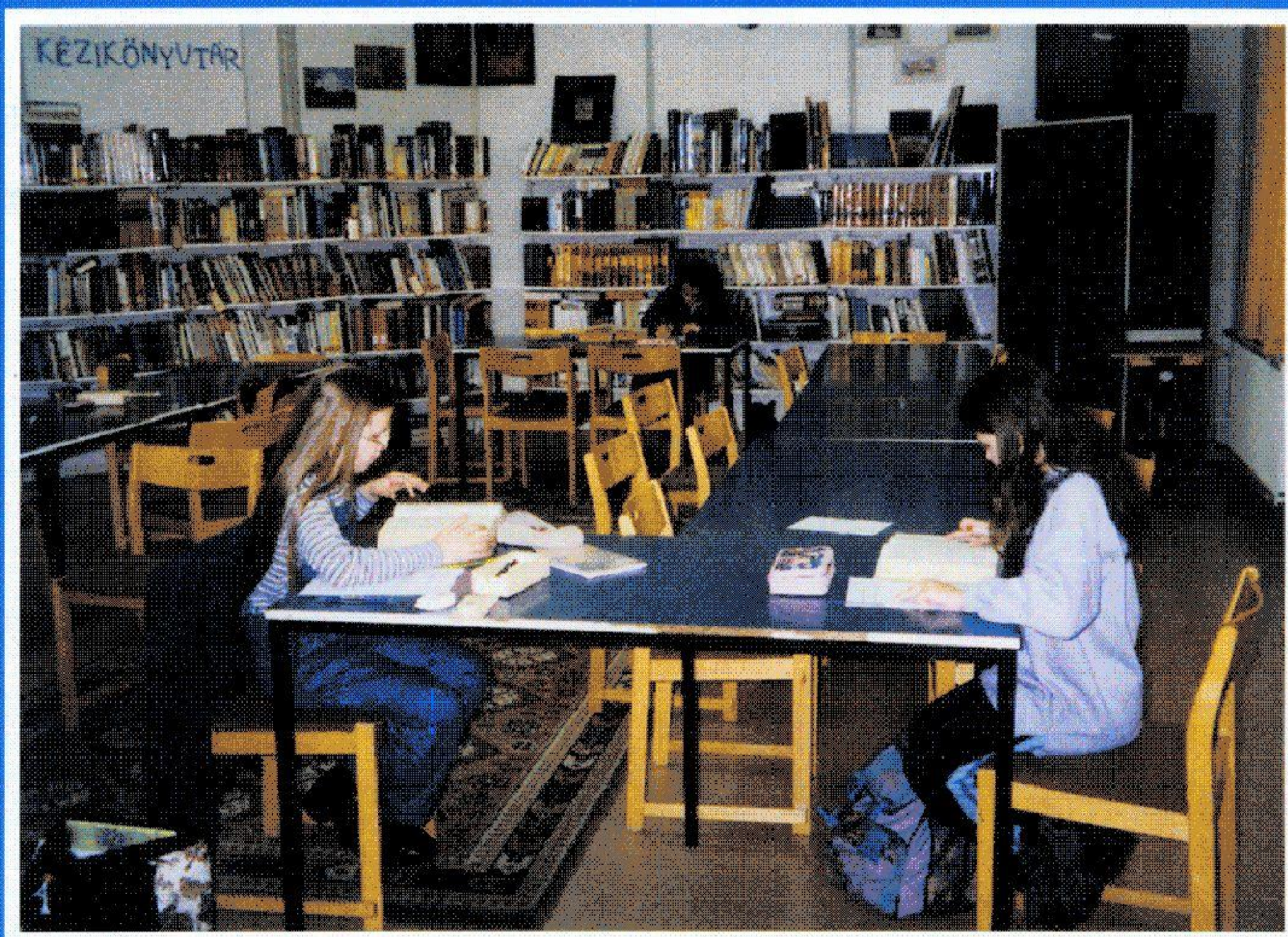

Iskolakönyvtáros

4. évfolyam 1. szám

15.

2000. szeptember

- Minősegbiztosítás az iskolai könyvtárban
- A tanulók iskola- és könyvtárképe
- A budapesti Kassák gimnázium könyvtára
- A DYSLEX számítógépes programcsalád
- A Bod Péter Társaság tevékenysége
- Az OPKM és az iskolai könyvtárak
- Könyvismertetések

Módszertani és tájékoztató folyóirat

általános és középiskolák számára

TARTALOM

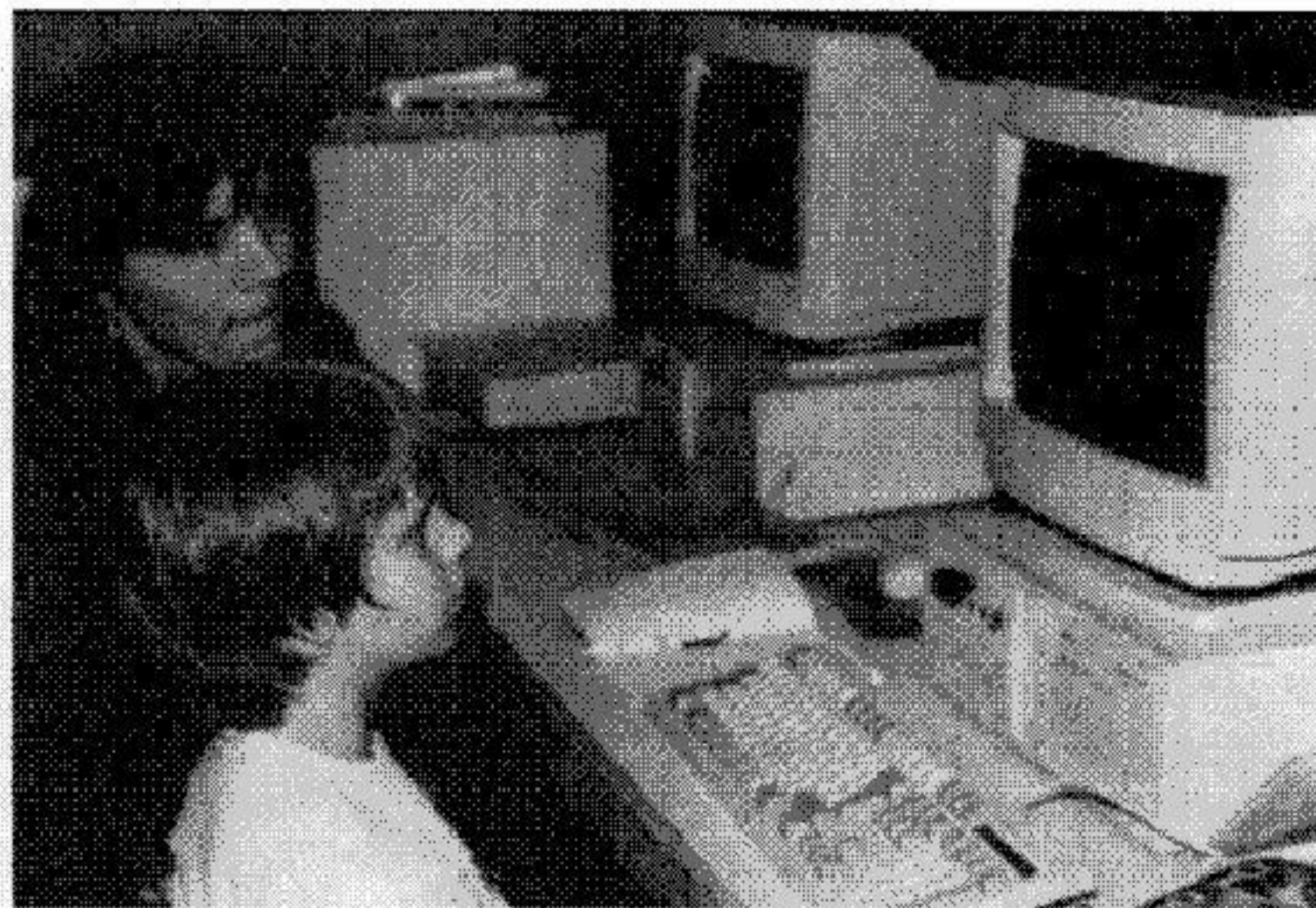
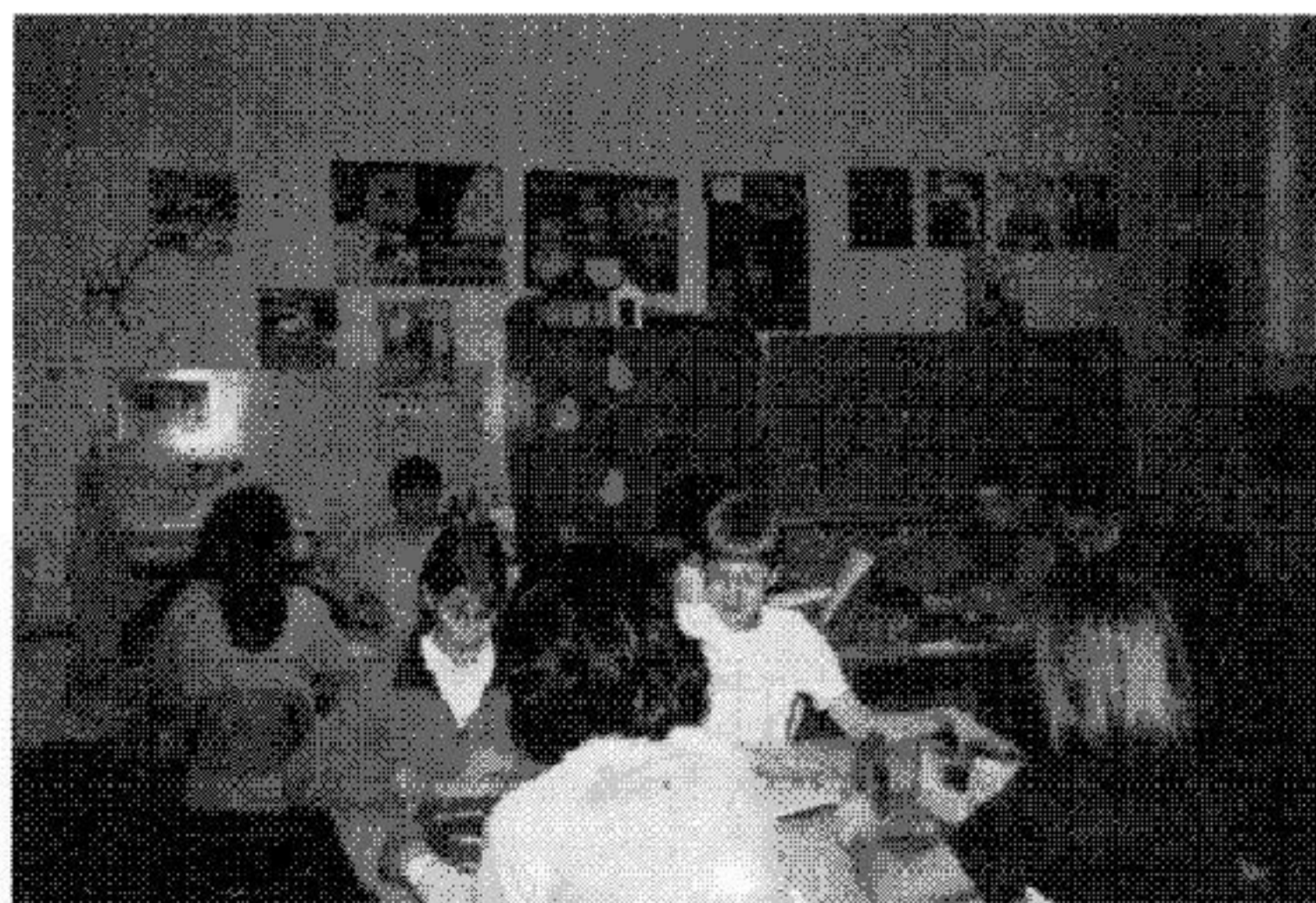
E számunk szerzői:

Décsi Anna munkatárs, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest; Kovácsné Garamszegi Marianna, Kispesti Pedagógiai Szolgáltató Intézet, Budapest; dr. Lányi Katalin pedagógia szakos előadó, neveléstörténész, Budapest; Tengeri Lászlóné könyvtárostánár, Körzeti Általános Iskola, Baktakék; dr. Tölgyesi József főszerkesztő, Veszprém; Ugrin Gáborné ny. könyvtárostánár, szerkesztő, Budapest.

Fotók: Mendly Gyula, Budapest; Tölgyesi József, Veszprém és archív felvételek

Címlapkép: A veszprémi Rózsa Úti Általános Iskola könyvtára

A szerkesztő jegyzete	2
Kovácsné Garamszegi Marianna: Minőségbiztosítás az iskolai könyvtárban	3
Tengeri Lászlóné: A tanulók iskola- és könyvtárképe	5
Lányi Katalin: Egy „rakományi” tudás – könyv, művelődés, nevelődés	11
A DYSLEX számítógépes olvasási készséget és helyesírást fejlesztő korrekciós programcsalád	14
Ugrin Gáborné: A Bod Péter Társaság szakmai tevékenysége	21
Décsi Anna: Az OPKM és az iskolai könyvtárak	24
Könyvismertetések (Tölgyesi József)	4, 23

Módszertani és tájékoztató folyóirat általános és középiskolák számára

Iskolakönyvtáros

Főszerkesztő: DR. TÖLGYESI JÓZSEF. **Főszerkesztő-helyettes:** EMMER GÁBORNÉ. **A szerkesztőség munkatársai:** E. BARTH MARGIT, JÁKLI SÁNDOR, DR. TÓTH DEZSŐ. **Tervezőszerkesztő:** BORDÁCSNÉ MÓROCZA

ÉVA. Médiaasszisztens: SZENTE VIKTÓRIA. **Szerkesztőségi titkár:** T. MIHÁLYI HAJNALKA. **Szerkesztőség:** 8200 Veszprém, Völgyhíd tér 3. Telefon: 88/421-080, 423-244. Fax: 88/421-080. **Felelős kiadó:** VARGA ISTVÁN igazgató. **Kiadja és terjeszti:** NODUS KIADÓ – 8200 Veszprém, Völgyhíd tér 3. Telefon: 88/425-411; 88/423-244; 88/421-080. **Megrendelhető:** a kiadónál. A lap tan-évenként négyszer jelenik meg. Az éves előfizetési díj: 900 Ft. **Nyomdai előkészítés:** SZURMAY LÁSZLÓ, Veszprém. **Nyomdai munkák:** OOK Press, Veszprém. **Felelős vezető:** SZATHMÁRY ATTILA. HU ISSN 1218-0963.

Könyvekről, tankönyvekről tanévkezdés idején

Mire e sorok az Olvasó elé kerülnek, az iskolákban tanító- és tanárkollégáink már túljutottak az egyik legnehezebb tanév eleji teendőn: a tanulók könyvekkel történő ellátásán. Még emlékeinkben élhet, hogy egy korábbi időszakban a könyvellátás csaknem kizárólag a tankönyvekkel, munkafüzetekkel történő ellátást jelentette. Ma azonban már más a helyzet: számos más kiadvány „fűszerezi” az iskola igényét, amelyet néha már alig lehet ésszerű korlátok között tartani. Az elmúlt tíz év évben kiszélesedett tankönyvpiac mennyiségi szemlélet kiadói gyakorlata (amely mellett azonban el kell ismerni, hogy jelentős minőségi változás is bekövetkezett), oda vezetett, hogy már-már áttekinthetetlen az a kínálat, amelyből az iskolának, a pedagógusoknak választaniuk kell.

A közel ötezer tankönyv még felületes áttekintése, megismerése sem kívánható meg egyetlen iskolától sem, ha e mennyiségből az egyes iskolatípusoknál csak a számukra szükségeseket tekintenék át: már az általános iskola 1. osztályosai számára is olyan nagy a választék, hogy csak a legnagyobb pedagógiai, szakmai körültekintéssel választható ki, a beiratkozott elsősök számára például melyik olvasástanítási koncepcióhoz tartozó tankönyvet kellene a tanulók kezébe adni. Mert a pedagógiai logika azt kíváná, előbb ismerjük meg a kis elsősök szellemi adottságait, tanulási habitusát, pszichés és szociokulturális körülményeit, s csak azután döntsünk a tankönyvekről. Ez azonban korántsem így van: a tanítónők egyéni beállítottsága, vagy/és az iskola programja eleve meghatározzák, milyen tankönyveket kapnak a tanulók, hogy aztán majd a szülők is láthassák: ezeken át vezet az út gyermekük olvasás- és írásértéséhez, a számolás tudományához és más ismeretekhez.

A tankönyveket megjelentető kiadók természetesnek tartható piaci versenyében az iskolák töltik be a szelekciós regulátor szerepét: éltethetik vagy visszavonulásra készíthetik azokat, amelyek tankönyvkínálata valamilyen oknál/okoknál fogva kiszorul a rendelésállományból. Előnyben vannak a nagy kiadók (Nemzeti és az Apáczai szinte uralják az iskolai megrendeléseket), bár a fennmaradásukért, gazdasági

prosperitásukért azonban mindegyiknek évről évre meg kell küzdeni a közel 200 kiadó között. S ebben a szinte kíméletlen versenyben nagy szerepe van annak, melyik tud tankönyvcsaládokkal, s olyan, a tanulást segítő könyvekkel megjelenni a kínálatban, amelyek elnyerik a pedagógusok szakmai szimpátiáját. (Ez nem csak a tartalomra, a nyomdai kivitelre, hanem az árra is vonatkozik.)

Újabb szempont játszik még nagy szerepet: tartós tankönyvről van-e szó, avagy csak egy tanévig használható. Sok érv szól ugyanis amellett, hogy bizonyos korosztályoknál és tantárgycsoportoknál, tantárgyaknál a tartósat válasszák a pedagógusok. Ezt az igényt jelzi, hogy erre a tanévre megtízszereződött a tartós tankönyvek száma. Ez és több más gazdasági érv azonban alaposan felfuttatja a tankönyvárakat. Ma már szinte aligha lehet összeállítani egy alaptankönyv-csomagot tízezer forint aluli összegért. Igaz, az egyes kiadók tankönyveinek árai nagyon eltérőek, s nagy szélsőség közepette szóródnak, ám zömük mégis elfogadható ársávba tartozik, ami nem közömbös sem az iskola, sem a szülők, sem pedig az állami tankönyvtámogatás által biztosított kedvezmény összege szempontjából. A tankönyvek ársorrendje: 400 Ft-os 1528 féle, 600 Ft-os 1158 féle, 200 Ft-os 821 féle, 1000 Ft-os 252 féle, s a legmagasabb kategóriában, a leglább 3500 Ft-osban is még 84 féle, különböző iskolatípus számára készült tankönyv található.

Az országosan alkalmazható tankönyvek, segédkönyvek mellett számos kiadó (hivatásos, intézmények, iskolák, egyesületek és egyre gyakrabban magánszemélyek is) jelentetnek meg egy-egy régióban, település iskolájában használható segédkönyvet, amely kapcsolódhat valamely tantárgyhoz, de lehet valamely keresztanterv követelményeit lefedő is. Ezekről szinte alig lelhető fel áttekintő bibliográfia, ám szerepüket nem lehet kétségessé tenni: a helyi tananyag helyi tankönyv szükségletet olyan mértékben és minőségben képesek kielégíteni, hogy ezek egyre kedveltebben a pedagógusok, a tanulók (és tapasztalhatóan a szülők) körében is, mert olyan értékeket jelenítenek meg és közvetítenek, amelyek a

helyi természeti környezet és társadalom múltját és állapotát segítik megismerni.

A helyi kiadványok tanításban felhasználható anyagát különösképpen szükséges gyűjtenie a könyvtárnak. Erre vonatkozó utalás nyilvánvalóan megtalálható az iskolák könyvtári gyűjtőköri szabályzatában, mert a helyi tanterv erre vonatkozó részei eleve feltételezik ezek meglétét.

Az bizonyos, hogy a tartós tankönyvek és a helyi kiadványok jelentős többletmunkát adnak az iskolakönyvtárosoknak nem csak a nyilvántartásba vétel számos munkamozzanatával, hanem a kölcsönzéssel, s a tanév végén a visszavétellel is. Ezek éppen a két munkacsúcsra: a tanévkezdésre és a tanévzárás körüli időre esnek. (Vajon ilyenkor hány iskolában ad segítséget az iskolavezetés a könyvtárosnak, hogy e munkacsúcs időtartamában a könyvtári munkához akár csak valamit is értő kollégát megfizetve elismeri a tanévkezdés és -befejezés e szakmai többletteendőit?)

Számos könyvtárban egyre gyarapodó számban található meg az elektronikus könyvtár darabjai. Óvatos félelem munkál még bennünk, hogy kölcsönözzük-e ezeket a tanulóknak (legalább hétvégére), mert ugyan ki ellenőrizheti lépten-nyomon, hogy mi történik ezekkel a családi otthonokban? Azt hiszem, fel kell szabadítanunk önmagunkban e gátlásokat, s ha megfelelő számítógépismeretet szereztek a tanulók, s önállóan tudják használni, bizunk meg bennük éppúgy, mint amikor a legértékesebb könyveket kölcsönzik ki a könyvtárból. Fontosnak tartom ezt azért is, mert valószínűen a jövő egyik lehetséges útja az lesz, hogy a tanulók egész évi tananyagát egy-egy cd-rom tartalmazza majd, s ez mennyivel másabb világ lesz, mint a mai! Közelítünk hát ehhez a világhoz olyan tempóban, amelyet az iskola pénztárcája, a könyvtár e célra fordítható forintjai megengednek. Bizonyára lesz értelme ezen az úton is elindulni.

Hegyesi Róza

Minőségbiztosítás az iskolai könyvtárban

KOVÁCSNÉ GARAMSZEGI MARIANNA

Az ezredforduló oktatásügyének középpontjában a minőségbiztosítási rendszer kiépítése áll. Érthető ez az igény, hiszen az általános iskolák pedagógiai programjaiban megfogalmazott célokat, a Nemzeti alaptanterv követelményrendszere által kitűzött feladatok teljesítését, a nevelési és oktatási folyamatok eredményességét feltétlenül mérni, értékelni kell.

A könyvtárpedagógiai célok eléréséhez nélkülözhetetlen az iskolai könyvtár hatékony működése. Ehhez elengedhetetlen a minőségi szakmai munka személyi és tárgyi feltételeinek megteremtése, mivel csak azonos feltételrendszer mellett lehet központilag kidolgozott standardokkal mérni, értékelni a könyvtárpedagógiai munkát. Ez két területen jelentkezhet. Egyrészt a kereshetőkben az összes tantárgy követelményrendszerében, másrészt az informatika tantárgy moduljában, a könyvtárhasználattal. Ez azt is jelenti, hogy a könyvtárhasználattal és különös tekintettel a tanulásmódszertan kérdései hatással vannak az oktatás egész folyamatára. Ezért is fontos, hogy az iskolai könyvtár minőségbiztosítási folyamata minél előbb kidolgozásra kerüljön. *A módosított közoktatási törvény értelmében 2001. szeptember 1-jéig kell az iskoláknak elkészíteni a pedagógiai programjuk felülvizsgálatát.* Ebben ki kell dolgozniuk az iskolában folyó nevelő-oktató munka ellenőrzési, mérési, értékelési, minőségbiztosítási rendszerét¹. *Tehát a feladat megoldása igen sürgető, hiszen a pedagógiai programok korrekciója lehetővé teszi, hogy az iskolai könyvtár feladataira ismét ráirányítsuk a figyelmet.*

A minőségbiztosítás szerepe az iskolai könyvtár tevékenységében

„Az iskolai könyvtár az iskola szervezeti része, tanítási, tanulási, kommunikációs központja, amely eszközeivel segíti az iskolát a pedagógiai programjában megfogalmazott célok és feladatok elérésében, másrészt, mint a könyvtári rendszer tagja, megfelel az érvényes jogszabályoknak, szakmai elvárásoknak...”²

Az iskolai könyvtárak, amennyiben a felvázolt feltételrendszerrel rendelkeznek, az oktatási intézmények tanulási forrásközpontjává, ugyanakkor a hatékony könyvtárpedagógiai módszerek kidolgozásának színhelyévé válhatnak. Az iskolai könyvtár a korszerű ismeretszerzési, kommunikációs technikák elsajátítása mellett nagy hangsúlyt fektet a tanulókkal való egyéni bánásmódra, a személyiségfejlesztés, a tehetséggondozás, a szocializáció, a pozitív értékdás kérdésére is. Az iskolai könyvtár feladatrendszere alapján az oktatási intézmények minőségbiztosítási folyamataiban meghatározó tényezőnek kell tekinteni.

Az előbbieken felvázolt könyvtári modell még nem jellemző egységesen az iskolai könyvtárakra. Ugyanakkor az iskolai könyvtáraknak a további erőteljes fejlesztés érdekében be kell bizonyítaniuk, hogy hatékonyan használják a rendelkezésükre álló forrásokat. Ennek érdekében ki kell alakítanunk a saját minőségfogalmukat, amely természetesen összhangban van az intézmény minőségfogalmával.

Az iskolai könyvtár minőségfogalma

A szakirodalomban megjelent minőségfogalmak közül az iskolai könyvtárra vonatkozó legjellemzőbb megállapítás: „A minőség az a termék- és szolgáltatásszínvonal, amely kielégíti, illetve túllépi a vevők igényeit. Termé-

kek esetén ez magában foglalja a megjelenést, a működést, a megbízhatóságot, szolgáltatásoknál azok nyújtásának környezetét, a szolgáltatást nyújtók magatartását, felkészültségét.”³

Ha feltételezzük azt, hogy az iskolai könyvtár elsődleges célja a szolgáltatások időbeli és térbeli nyitottságának biztosítása, a tanárok, diákok szolgálata, akkor a minőség úgy jelenik meg, mint a cél elérésének legmagasabb foka.

A fenti cél elérése maga után vonja a nyitva tartás növelését, a használói tervek bővítését, korszerű, a NAT könyvtárpedagógiai igényeinek megfelelő könyvtári állományt, valamint magában foglalja a könyvtár informatikai fejlesztését, a könyvtár számítógépekkel történő felszerelését, kapcsolati lehetőségek biztosítását, a helyi, regionális és a világháló (internet) könyvtári alkalmazása nyújtotta lehetőségek kiaknázását is.

Az intézményi könyvtárpedagógiai tevékenység értékelése a helyi pedagógiai program alapján

A könyvtárpedagógiai tevékenység gyakorlati megvalósulásának értékelése a pedagógiai program bevezetése óta eltelt időszakban vizsgálható. A vizsgálatot megkönnyítheti, ha az iskolai könyvtár a pedagógiai program készítésekor összeállította a saját könyvtárpedagógiai programját, melyben reális helyzetelemzést végzett, mely a könyvtári állomány összetételének vizsgálatán kívül kiterjedt a könyvtári szakmai munka területeire, valamint a személyi és tárgyi feltételek számbavételére is.

Miután az iskola helyi programjának célrendszere tartalmazza a könyvtár célkitűzéseit is az iskolai önértékelés részeként, meg kell vizsgálni, hogy a célokhoz képest hol tart az intézmény és az iskolai könyvtár. Ez történhet úgy is, hogy az elkészített helyzetelemzés

más dimenziójú megközelítést alkotva az iskolai SWOT-analízis részeként elkészíthető az iskolai könyvtárra vonatkoztatott SWOT-analízis is. Míg az iskolai elemzés során a könyvtár globálisan került be a megfelelő csoportba, addig a könyvtárostánár által elkészített elemzés részletesen tárja fel az iskolai könyvtár jellemzőit, a SWOT-analízis eredményeként erősségeit és gyenge pontjait.

A pedagógiai programok korrekciója

Az iskolai könyvtárak cél- és feladatrendszere a pedagógiai programok kidolgozása során nem minden intézményben kapott kellő hangsúlyt. A pedagógiai programok korrekciója, az intézmények minőségbiztosítási rendszerének kidolgozása lehetőséget ad az iskolai könyvtár számára, hogy az intézmény minőségbiztosítási folyamataiban kellő hangsúllyal vegyen részt. Ezért kell az iskolai könyvtárnak megalkotnia saját minőségfogalmát, az intézmény minőségfelfogásának megfelelően kidolgoznia a tanítandó ismeretek nevelési-oktatási (kimeneti) célját; megfogalmaznia a sikerkritériumokat, a célok ellenőrzésének periódusát, az ellenőrzésben résztvevők körét, az alkalmazandó eszközök számbavételét. Az intézmény minőségfelfogásához igazodva az iskola értékelési rendszerében kidolgozottak alapján létre kell hozni a könyvtárhasználati ismeretek tantárgyi értékelésének módozatait, a magasabb évfolyamra lépés feltételeinek összegyűjtését, elemzését. Az önértékelés és a „hozzáadott érték” iskolai könyvtári vetületének kimunkálása is a feladatok részét alkotja.⁴

A mérés, értékelés, minőségbiztosítás iskolai, iskolai könyvtári folyamatának megvalósításához az iskolákban az elkövetkező időszak tennivalói a következők:

Az iskolavezetés törekedjen a könyvtárostánár bevonására az iskolában folyó kulcsfolyamatokba, valamint a jogszabályokban megfogalmazott tárgyi és személyi feltételek biztosítása mellett a könyvtári szakmai munka folyamatos értékelésére.

A könyvtárostánárok feladata igen sokrétű a minőségbiztosítási rendszer eredményes kiépítésében:

- a könyvtárra vonatkozó minőségbiztosítási szakirodalom megismerése,
- az iskolai minőségkörben való részvétel, elsősorban a tanulásmódszertani folyamatok kidolgozásában való hatékony közreműködés,
- az iskolai könyvtárban folyó szakmai tevékenység javítására területileg szervezendő minőségi körök munkájába való bekapcsolódás.

Az iskolai könyvtár minőségbiztosítási rendszerének kidolgozása, úgy gondolom, egy hosszú folyamat eredménye lesz. Az iskolákban elkezdődött „kísérletek tanulságai szerint, a minőségbiztosítási folyamatok a külső értékelés számára készült önértékelésnél, a kulcsfolyamatok azonosításánál, a minőségi körök létrehozásánál tartanak. Az iskolai könyvtárnak – a könyvtári rendszer tagjaitól különbözve – az iskolai folyamatoknak alárendelve kell saját minőségbiztosítási tevékenységét végeznie. Ennek érdekében természetesen sajátos funkciórendszerének megfelelően adaptálja a könyvtári rendszer tagjai által alkalmazott módszereket, eljárásokat. Remélem, hogy az általam készített szakdolgozat hozzájárul az iskolai könyvtár minőségbiztosítási rendszerének kidolgozásához, és még ebben az évben könyv alakban is olvasható lesz.”

HIVATKOZÁSOK

1. 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról. Az 1999. évi LXVIII. törvénnyel egységes szerkezetbe foglalt szöveg = Magyar Közlöny 1999. 1735., 1742. p.
2. Iskolai könyvtár: Könyvtárostánárok kézikönyve / Szerk.: Celler Zsuzsana. – Budapest: OPKM – 1998. 36–37. p.
3. Az intézményértékelés és a minőségbiztosítás időszerűsége / Fazekas Jánosné = Új Pedagógiai Szemle, 1999. 9. sz. 57. p.
4. Bevezetés a könyvtári menedzsmentbe / Mark Deckers, Mikulás Gábor. – Budapest: OSZK KMK, 1995. 45. p.

Könyvismertetés

Gizella királyné

A millennium kapcsán számos könyv jelent meg, amelyek az államalapítás országos vagy helyi vonatkozású eseményeit elevenítik fel és értékelik ezek történelmi szerepét, jelentőségét. Kötetek sora idézi fel *Szent István* alakját, s azt a kort, amikor a kereszténység felvételével párhuzamosan megszületett a magyar feudális állam. Azonban kevesebb figyelem fordult azok felé, akik látszólag „mellékszereplői” voltak e kornak, pedig munkásságuk nagyon is mély nyomokat hagyott történelmünk e sorsfordulóján. Talán *Szent Gellért* a kivétel, életéről regény készült, s egy szép dokumentumkötet *Horánszky Nándor* szerkesztésében. Nem jelent meg könyv *Koppányról*, *Szent Imréről* és István elsőszülött fiáról, *Ottórol* (igaz, vele kapcsolatban csak a neve maradt fenn), sem *Vencellinről* és társairól, akik megvédték István uralmát. S még valaki ide tartozik: *Gizella*, István hitvese, aki társ volt az uralkodásban. Róla Veszprémben jelent meg egy rangos, tartalmas kötet a Vár ucca tizenhét sorozatban.

Gizella alakját Veszprémben helyi szerzők alkotta rockopera is megörökítette, s most egy, főképpen a korábbi időkben készült tanulmányokat tartalmazó kötet idézi fel. Sokoldalú tevékenységének, életútjának a megközelítése időben is több évtizednyi távolságú az egyes tanulmányokban. A számtalan szerző közül bárki nevének a kiemelése helyett álljon itt inkább az egyes fejezetek címe, ez minden biztonnal jelzi az olvasónak a szerkesztő ama törekvését, hogy teljes képet nyújtsanak az olvasónak első királynénkről: *Gizella királyné* származása, *Gizella és Szent István házassága*, *A család*, *Gizella királyné Magyarországon*, *A passai apátnő*, *A donátor*, *Források Gizella királyné életéről*, *Boldog Gizella*, *Gizella az irodalomban*.

A szép nyomdai kivitelű kötetet bibliográfia és szerkesztői utószó zárja, valamint számos fekete-fehér és színes illusztráció teszi teljessé.

(*Gizella királyné* 985 k.–1060. Művészetek Háza, Veszprém, 2000. – 268 p. – Vár ucca tizenhét sorozat 2000/1. kötet.)

A könyv megrendelhető a Művészetek Háza, 8200 Veszprém, Vár u. 17. címen. Ára 2000 Ft.

T. J.

A tanulók iskola- és könyvtárképe

(Kérdőív alapján készült értékelés)

TENGERI LÁSZLÓNÉ

A baktakéki Körzeti Általános Iskola tanulóit (6–7–8. osztály tanulói 42 fő) kérdeztem húsz kérdésből álló kérdőív alapján.

A tanulók által adott válaszok (melyeket mellékelek) önmagukért beszélnek. Igaz, születtek azonos vélemények. Ugyanakkor egynéhány válasz igencsak elgondolkoztató. A szabad iskolaválasztás korát éljük, szinte mindenütt van nyílt nap. Így szülő és gyerek egyaránt betekintést nyerhet több iskolai intézmény életébe.

Úgy gondolom, van összehasonlítási alapjuk az iskolai élet terén. Ennek ismeretében a 42 megkérdezett tanuló közül kettő kivételével jól érzi magát a baktakéki általános iskolában. Az egyik tanuló általában az iskolába járást és a korán kelést nehezményezi, a másik tanuló pedig a cigány kisebbség problémái (agresszió) miatt nem szeret iskolába járni. Negyven tanuló szinte semmilyen változtatást nem igényel az iskola életében, teljes mértékben elégedettek a diákéletükkel.

A felnőttekkel (tanárokkal) szeretetteljes légkör alakult ki. A diákönkormányzat jól működik. Apró kívánságaik vannak, melyek természetesen rövid időn belül teljesíthetők: a stúdió működése, számítástechnikai oktatás és könyvtárhasználati foglalkozás bővítése, a kisbolt újra beindítása.

Arra a kérdésre, hogy kell-e iskolakönyvtár az iskolában, egyértelműen, kivétel nélkül igenlő választ adtak a gyerekek. Egyes felnőtteknél (fenntartóknál, törvényhozóknál) mégis kérdőjeles az iskolakönyvtár léte. Hogy van ez? A gyerek tudja azt, amit a felnőtt nem akar megérteni?!

Arra, hogy kapnak-e a tanulók a tantárgyi órában könyvtári kutatómunkát,

csak egy – nem – válasz volt. A nagy többség a – néha – választ írta. A gyakori kutatómunkát nyolc tanuló jelölte meg (ebből is három cigány származású).

A tantárgyi órák közül messze az elsők között van a történelem, magyar és földrajz óra, melyek tanításánál fontos szerepet játszik a könyvtárhasználat, a könyvtári kutatómunka, kiegészítő anyag gyűjtése. Mindezt alátámasztják a hetes kérdésre adott válaszok, ahol arra kellett válaszolni, hogy – melyik tantárgyi órákon érvényesül a többkönyvű oktatás. Itt is a történelem, magyar, földrajz tantárgyi órákat említették meg. Mindezek fontosságát egyéni vélemények igazolják különböző megfogalmazásban. Egy diák írta azt, hogy neki elég az az egy-egy tankönyv.

A miért olvas az ember? kérdésre adott válaszokból kiderül, hogy mit hoz otthonról a gyerek. A többség az olvasottság vonzatáról ír: okosabb legyen, szórakozásból, kíváncsiságból ..., néhányan pedig az olvasás technikájának elsajátításáért, az olvasás gyakorlásáért olvasnak. Hiszen csak az ember tud olvasni. Már odáig fejlődött a kisebbség, hogy ők is természetesnek és fontosnak tartják az olvasást. Ez nagy dolog, mert ami nem illik bele a hagyományaikba, azt nehezen fogadják el.

A továbbiakban szembeállítottam a számítógépet a könyvvel, elég abszurd módon. De az eddigi ismereteik alapján a könyv győzött. Csak azok választották olvasásra a számítógépet (a megkérdezettek 1/4-e), akik keveset tudnak róla, keveset használták még. Többen a válaszukat meg is indokolták. A legjobban az a válasz lepott meg, hogy „... a számítógép sugárzik és rontja a szemem, és fogyasztja az áramot, a könyv pedig nem.”

A 11. kérdésnél szintén kidomborodik az iskolakönyvtár nélkülözhetetlensége. Ha nem lenne iskolakönyvtárunk, szinte nem használnának a gyerekek könyvtárat.

A negyvenből 3 gyerek használja a Községi Közművelődési Könyvtárat. Le merem írni, hogy a baktakéki Általános Iskola és iskolakönyvtára az élő és működő kultúrcentrum e vidéken (7 község: Csenyéte, Felsőgagy, Alsógagy, Gagyapáti, Baktakék, Beret, Dekték).

Hogy milyen könyvtárat láttak a gyerekeink? – merthogy van összehasonlítási alapjuk, hiszen iskolakönyvtári programok egyikeként rendszeresen kirándulgatnak. Így juthattak el az OSZK-ba, a kecskeméti Városi Könyvtárba, Keszthelyen a Festetics kastély könyvtárba, a sárospataki könyvtárba, a miskolci Megyei Könyvtárba, Encs Városi Könyvtárba, és néha ellátogatnak a lakóhelyük szerinti községi könyvtárakba. Iskolakönyvtárunk látogatottsága a naponta, három naponta és a heti látogatottság köré tömörül. A véletlenszerűt, a havonkéntit négy tanuló írta. Hogy milyen céllal keresik fel, az elég változatos. Többen említették a könyvtárhasználati foglalkozásokat, olvasást, számítógépezést, kölcsönzést, tanulást és a kutató munkát.

Végezetül megkérdeztem, milyenek látják az iskolakönyvtárat. Csupa pozitív választ kaptam. Még ki is egészítették a jelzőket: pl.: „jó érzés, ha ott vagyok”, „nagyszerű”, „otthonos”, „rendezett” stb.

Hogy hol szeretnél tanulni? – a tanulószobában vagy könyvtárban. Egy kivételével, 41-en a könyvtárat választották.

A környezetükben élő és dolgozó könyvtárosokat is „meghatározták”, véleményezték. Szerintük: kedvesek, törődők, gyermekszeretők, segítőkészek stb. Könyvtárhasználati ismeretekről nagyrészt az iskolakönyvtárostól hallottak a diákok.

Bátorkodtam megkérdezni, hogy mi a különbség a tanár, könyvtáros és iskolakönyvtáros tanár, illetve iskolakönyvtáros között. Ilyen válaszok születtek: – „semmi, de a könyvtárostanárral törődőbb a gyerekekkel, – a tanár szigorú, a könyvtáros segítőkész, a könyvtárostanárral mindkettő, – a tanár elmagyarázza a leckét, a könyvtáros ideadja a kért könyvet, az iskolakönyvtáros könyvet is ajánl, és sokféléről be-

szélget velem, – a könyvtárostanárt tanít. A könyvtáros nem tanít. A tanár nem könyvtárostanárt, sem könyvtáros, hanem egyszerű tanár”. Ezeken kívül sok érdekes választ írtak még.

Végezetül, hogy milyennek szeretnék a jövő iskolakönyvtárát? – két válasz simogatta meg a lelke: „... szépnek, és hogy sokáig meglegyen” (ezt egy cigány fiú írta), a következő: „... ha

ugyanilyen lenne, az lenne a legjobb. Azért, mert ha visszajönnék később, szép emlék maradna.”

Eddig is, és ezek után is úgy érzem, hogy a baktakéki Általános Iskola és iskolakönyvtára egységes pozitív egész alkot.

Az itt folyó oktatás a NAT szelleméhez kellőképpen igazodik, mely az iskolakönyvtár nélkül szinte elképzelhe-

tetlen lenne. Mindez egy igényes és eredményes oktatás feltétele egy közép szintű, vidéki általános iskolában, ahol közel 50% cigány tanuló szerzi meg alapismereteit. Nekik ugyanis az égardta világon semmi más lehetőségük nincs.

Köszönet az iskolakönyvtár működtetéséért az iskolavezetésnek és az önkormányzatoknak.

A kérdőív összegzése

A kérdésekre adott válaszokat évfolyamonként értékelem és külön utalok a cigány származású tanulók válaszára ©.

1. Szeretsz-e ebbe az iskolába járni?

Igen:	9+6 ©	Nem:	2	6. oszt.
	8+4 ©		–	7. oszt.
	8+5 ©		–	8. oszt.
Össz.:	25+15 ©		2	42 fő

2. Miért szeretsz (vagy nem) ebbe az iskolába járni?

6. oszt.

Igen:

- Mert sok programot szervez az iskola.
- Közel van.
- Azért mert itt jó, van számítógép. +1
- Jók a tanárok, arra a szakkörre megyünk, amelyikre szeretnénk. 1+1©
- Rendesek a tanárok és megértőek. ©
- Mert földrajz órán jókat tanulunk.
- Sokat lehet játszani, tanulni, hogy továbbtanulhassak. ©

Nem:

- Sok a kötekedő gyerek és mindig megvernek. Sok a cigány, fejbe vernek, meg máshová is.
- Amúgy én egyik iskolába sem szeretek járni, mert korán kell kelni és sok tanulnivaló van. A kirándulásokat pedig szeretem.

7. oszt.

Igen

- Itt vannak a barátaim, nem olyan szigorúak a tanáraink, de mégis jól megtanítanak a leckére.
- Elsősorban azért, mert van könyvtár és otthonos az iskola.
- Kedvesek a tanárok, sok a foglalkozás, megfelelőek a barátok.
- Gyarapíthatom a tudásomat.
- Sokat és sokfélét tanulunk. +1
- Nagyon élvezetes programokat szerveznek a nevelők. +1
- Sokat lehet olvasni és számítógépezni. ©
- Sok olyan dolog van, ami máshol nincs. ©
- Mert otthon biztosítanak, lehet tanulni és játszani. ©

8. oszt.

Igen

- Mert itt vannak a barátok, és jó órákat tartanak a tanárok. 1+2 ©
- Nem csak az órákon tanulok, még a szünetekben is. ©
- Kedvesek a tanárok. © +1 ©
- Ebben az iskolában megkapok mindent, amire szükségem van, pl.: tanulási segítség, szórakozási lehetőség.
- Mert iskolaotthonos és jó.
- Jók a szakkörök.
- Sok érdekességet tanítanak meg nekünk.
- Nagyon meg vagyok elégedve, mindent megkapok, amire szükségem van a tanuláshoz.
- Működik a diákönkormányzat.

3. Mit változtatnál meg a jelenlegi iskola életében?

6. oszt.

- Hosszabbak legyenek a szünetek. ©
- Legyen stúdió, kisbolt, több számítástechnikai és könyvtárhasználati foglalkozás.
- Több szakkört rendelnék el és megnagyobbítanám az iskolakönyvtárat.
- Egy órával több tanulást szeretnék.
- Megfelel az igényeimnek. +3
- Nekem így is jó.
- Több tanterem legyen, mert veszekedni szoktunk. ©
- Ne a régi könyveket adják év elején. A cigány, aki nagyon buta és nem érdekli a tanulás, annak nem kellene ide járni, mert csak rosszkodnak, és zavar-nak minket a tanulásban.
- Legyen stúdió meg bolt, és a nagyok ne szívózzanak a kisebbekkel. ©

7. oszt.

- Nagyobb legyen az iskolakönyvtár. ©
- Sűrűbben legyen számítástechnika óra.
- Semmit, mert így jó, ahogy van.
- Legyen stúdió. ©
- Semmit. 2+3 ©
- Legyen több könyv és szabad idő.
- Azt hiszem, hogy semmit.

8. oszt.

- Nem maradnék itt 16 óráig.

- Stúdiót szeretnék és zenét hallgatni a szünetben. +1 ☉
- Ezt az iskolai környezetet tökéletesnek tartom. ☉
- Minden a legideálisabb, ami egy gyereknek fontos. ☉
- Nem változtatnék meg semmit sem. +3
- Több technikát, testnevelést, számítástechnikát szeretnék.
- Több számítógépet szeretnék.

4. Mi a véleményed, kell-e a könyvtár az iskolába?

Igen	11+6 ☉	Nem	-	6. oszt.
	8+4 ☉		-	7. oszt.
	+5 ☉		-	8. oszt.

Indokold meg a válaszodat pár gondolatban!

(Nem indokolt mindenki.)

6. osztály:

- Rögtön hozzájutok a hiányzó könyvhöz.
- Sok jót lehet megnézni.
- Sok kiegészítő ismeretet találok a tananyaghoz.
- Az otthonról hiányzó könyveket itt megtalálom. ☉
- Kell, mert sok érdekes könyv van benne.
- Igen, kell, mert akkor nem tudunk hová menni olvasni, felelés előtt csak bemegyek az iskolakönyvtárba, és ott megtanulom a leckét. ☉
- Ez jó, hogy óra közben, szünetekben csak úgy átszaladunk és elhozzuk, ami kell.
- Mindent megtudok a könyvekből, és hozzájuk fordulok.
- Van olyan feladat, amit csak az iskolakönyvtárban tudunk megnézni, és helyben van. ☉ +1 ☉
- Ha a tankönyvön kívül másra is szükség van, akkor azt itt megtaláljuk.
- Mert szakkörön is be lehet menni és olvasni. ☉

7. osztály:

- Ha tanulni kell, csend van.
- Tantárgyi órákra lehet kutatni.
- Mert itt helyben lehet könyveket keresni az órákra.
- Nincs más kölcsönzési lehetőség a közelben.
- A szükséges könyvhöz hamar hozzájutok.
- Mert sok érdekességet meg lehet tudni. ☉
- Mert ha a feladott leckéhez kiegészítő rész kell, el tudok jönni, nem kell messzire menni.

8. osztály:

- A lexikonok használata bármikor rendelkezésemre áll, itt készülok fel a kiselőadásokra.
- Több ismeretre lehet szert tenni.
- A tantárgyak tanulásához szükséges. ☉ 1+2 ☉
- Csöndben lehet olvasni. ☉
- A tantárgyak szempontjából nagyon szükséges információt szerezhetek.
- Ha a házi feladatok megoldásához otthon nincs könyvem, akkor itt megtalálom.
- Ha valami fontos dolgot nem tudok, itt bármilyen könyvben megkereshetem. ☉
- A gyerek sok tudnivalót, ismeretet szerezhet, ha van könyvtár a közelben.
- Segít a tanulásban. ☉

5. A te iskolában a tantárgyak hogyan kapcsolódnak egymáshoz és a könyvtárhoz?

	6. oszt.	7. oszt.	8. oszt.
Nem találok közöttük összefüggést:	2	1 ☉	2 ☉
Nem kapunk könyvtári kutatómunkát:	1	-	-
Gyakran kapunk könyvtári kutatómunkát:	1+3 ☉	1	2+1 ☉
Néha kapunk könyvtári kutatómunkát:	7+3 ☉	8+3 ☉	6+2 ☉

Példák: (Nem mindenki írt példát.)

6. osztály:

biológia-földrajz +3
magyar-történelem
irodalom és minden tantárgy +1
történelem-földrajz
fizika-matematika 1+2 ☉

7. osztály:

nem írtak példákat

8. osztály:

földrajz-történelem → korszakok
földrajz-biológia → növényzet 1+1 ☉
matematika-fizika → mértékegységek 1+2 ☉
biológia-rajz → 1+1 ☉
földrajz-könyvtár → kirándulás, útikönyvek 1+1 ☉
kémia-fizika → 1 ☉

6. Rangsorold a tantárgyi órádat könyvtárhasználati szempontból! (Az első hármat értékeltem.)

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
magyar	1	2	2.
történelem	2	1	1
földrajz	3	3	1
matematika			
fizika			
kémia			
biológia	4	4	3
technika			
rajz			
ének			
angol			

7. Milyen órádon érzed a többkönyvű oktatás?

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
földrajz	3+2 ☉	3	2+1 ☉
biológia	1+1 ☉	1+1 ☉	1+1 ☉
magyar	4+1 ☉	2+1 ☉	3+2 ☉
történelem	3+2 ☉	2+1 ☉	2+1 ☉
matematika	-	1 ☉	-

Fontos-e, hogy több könyvből tanuljon a diák?

Igen:	11+4 ☉	Nem:	2 ☉	6. osztály
	8+4 ☉		-	7. osztály
	8+4 ☉		1 -	8. osztály

Indokold meg a válaszaidat! (Nem indokolt mindenki.)

6. oszt.:

Igen

- Több új információja legyen.
- Lehet, hogy az egyik könyvből hiányzik, ami a másikban megtalálható.
- Többféle választ kapsz egy kérdésre +1 ©
- Mert egy könyvből nem tudja megtanulni az összes tantárgyat.
- Mert a fontos dolgokat csak több könyvből lehet megtanulni.
- Mert így jobban meg lehet érteni a leckét.
- Előfordul, hogy másként válaszolnak a kérdésekre. ©

Nem:

- Nekem elég a tankönyv is. ©
- Van olyan könyv, amiben minden benne van. ©

7. oszt.:

Igen:

- A tanuló fejlődjön. ©
- Több információhoz jutunk.
- Több ismeretet szerzünk. +2
- Több érdekességet tudunk meg.
- Azért, mert tanulunk belőle. ©

8. oszt.:

Igen

- Más emberek elméleteit is megismerhetjük.
- Többet tudjak, okosabb legyek. +1 +1 ©
- Több könyvből többet tud a gyerek. Ez egyértelmű.

Nem

- Egy könyvből is meg tudom tanulni a szükségeseket. ©

8. Milyen tantárgyi órád volt a könyvtárban az elmúlt tanévben?

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
irodalom	9+2 ©	4	10+1 ©
osztályfőnöki	-	-	2
történelem	-	2	4+1 ©
földrajz	-	4+1 ©	4+2 ©
nyelvtan	-	-	3+1 ©
kémia	-	©	1

A 8. osztályban 13 tanuló 29 féleképpen emlékezik. Talán a kérdés pontatlan értelmezéséből adódhatott az eltérés. A visszatekintés idejéből eredhetett a probléma. De a lényegen nem változtat, hiszen ez is azt eredményezi, hogy tanórákon használják az iskolakönyvtárat. A legtöbbet irodalom, földrajz és történelem órákon.

9. Miért olvas az ember?

6. osztály:

- Többet tudjon a világ dolgairól.
- Művelődjön.
- Fejlessze a tudását.
- Okosodjon, jobban tudjon olvasni.
- Hogy friss híreket tudjon meg az újságból.
- Hogy megtanuljon olvasni. ©

- Gyakorlásból vagy szeretetből. ©
- Megtudja az új híreket. ©
- Tovább tanulhasson. ©

7. osztály:

- Mert kíváncsi a történetek végződésére.
- Kutasson. ©
- Több tapasztalatot gyűjtsön. +1 ©
- Hogy többet tudjon és szórakozzon rajta.
- Fejlessze a szókincsét. +1
- Hogy többet tudjon meg. +1
- Hogy tanuljon, megnyugtasson.

8. osztály:

- Az olvasás szórakoztat, tanít.
- Okosodjon. +1
- Szeretem bővíteni az ismereteimet. ©
- Több információt szerezzen, fejlődjön az olvasókészsége.
- A könyv kultúráról.

10. Egy irodalmi művet (kb. 200–300 oldal), hogyan olvasnál szívesebben?

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
számítógépen	4+1 ©	1+2 ©	3+1 ©
könyvből	7+5 ©	7+2 ©	5+4 ©

Miért? (Nem mindenki indokolt.)

6. osztály:

számítógép:

- Ezen könnyebb.
- Mert jobb és érdekesebb. ©
- Mert érdekesebb a könyvnél.
- Mert az jobban mondja el a művet és érdekesebb.

könyv:

- Csak úgy. ©
- Nehezebb a számítógépet olvasni.
- Mind a kettőből lehet olvasni.
- Én jobban szeretek könyvből olvasni. A számítógépet be kell állítani, a könyv pedig ott van a kezem előtt.
- A könyvből feküdve is tudok olvasni, a számítógép előtt pedig csak ülve. ©
- Azért, mert a számítógép sugárzik és rontja a szemem, és fogyasztja az áramot, a könyv pedig nem. +1
- A könyvből jobban meg lehet érteni mindent. ©

7. osztály:

számítógép:

- Mozgó, színes képek vannak.

könyv:

- Mert a könyv nem hibázik, de a számítógép igen.
- Ha nincs számítógép, nem tudok olvasni.
- Mert így könnyebb.
- Mert izgalmasabb.
- A könyvet bárhová elvihetem magammal.
- Jobban érthető. ©

8. osztály:

számítógép:

- Mert praktikusabb.
- Mert jobban kedvelem a számítógépet, mint a könyvet.
- Mert ha az a könyv nincs, megkeresem, és már olvasom is. (?)
- Mert ez sokkal szimpatikusabb.

könyv:

- Így az igazi, mert örömmel tölt el a kiolvasott könyv vastagsága, és hogy még emlékszem a tartalmára.
- Jobban meg lehet érteni.
- Nagyon szeretem a könyveket, mert pihenni is tudok az olvasáskor. ☺
- Mert érdekesebb, jobban bele lehet mélyülni a könyvbe, mint a számítógépbe, de nagyon jó a számítógép is. ☺
- Sokkal érdekesebbnek tartom, ha elképzelem, mint-ha képen látom.

11. Rendszeresen milyen könyvtárat látogatsz? (Lehetett több is.)

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
iskolakönyvtár	11+6 ☺	8+4 ☺	8+5 ☺
községi könyvtár	-	1	2+1 ☺
városi könyvtár	-	-	-

12. Sorold fel, milyen könyvtárban jártál, akár csak látogatás céljából, eddigi életed során!

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
Iskolakönyvtár (Baktakék)	11+6 ☺	8+4 ☺	8+5 ☺
Községi Könyvtár (Baktakék)	10+3 ☺	2+3 ☺	8+3 ☺
Miskolci Városi Könyvtár	2+1 ☺	3	7+3 ☺
Kecskeméti Városi Könyvtár	6	3	4
Encs Városi Könyvtár	-	-	3+2 ☺
OSZK Budapest	8+4 ☺	5+1 ☺	1+1 ☺
Sárospataki Könyvtár	-	2	2
Festetics kastély könyvtára (Keszthely)	-	-	2
Detek Községi Könyvtár	-	-	1 ☺

13. Milyen gyakran keresed fel az iskolakönyvtárat?

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
naponta	8+3 ☺	3+1 ☺	1+2 ☺
3 naponta	5+1 ☺	2	3+2 ☺
hetente	2+1 ☺	3+2 ☺	2+1 ☺
havonta	-	1 ☺	-
véletlenszerűen	1+1 ☺	-	2
soha	-	-	-

14. Milyen céllal kerested fel az iskolakönyvtárat? (Több válasz is lehet.)

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
kölcsönzés	4+2 ☺	6+2 ☺	4+2 ☺
olvasás	5+3 ☺	2+3 ☺	5+3 ☺
könyvtárhasználati foglalkozás	6+2 ☺	5+2 ☺	6+2 ☺
játék	4+2 ☺	2 ☺	4+2 ☺
számítógépezés	9+5 ☺	4+2 ☺	9+5 ☺
tanulás	5	4+2 ☺	5
pihenés	1	-	1
beszélgetés	6	1+3 ☺	6
kutatómunka	5	3+2 ☺	5

15. Milyen a ti iskolakönyvtáratok? (Több válasz is lehet.)

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
rendetlen	-	-	-
hideg	-	-	-
kicsi	1+2 ☺	1+2 ☺	-
tágas	2+1 ☺	-	2
otthonos	4+4 ☺	5+3 ☺	9+3 ☺
rendezett	5+4 ☺	5+2 ☺	9+3 ☺
szűkös	-	-	-
világos	5	1+1 ☺	2
csendes	4+1 ☺	5+2 ☺	4+1 ☺
jól felszerelt	5+3 ☺	7+4 ☺	8+3 ☺
kevés könyve van	-	-	-
piszkos	-	-	-
gyönyörű	3+2 ☺	4+3 ☺	4+1 ☺
kellemes	4	5+3 ☺	4+2 ☺
tanteremnyi	-	szép ☺	jó érzés, ha ott vagyok sok a könyve ☺ nagyszerű

16. Hol tanulnál szívesebben?

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
tantermi tanulószobában	-	-	1
ahol sok szép könyv van (könyvtárban)	11+6 ☺	8+4 ☺	7+5 ☺

17. Milyenek a te környezetekben lévő könyvtárosok?

- 8. osztály:**
- Kedvesek, segítenek tájékozódni. +2 ☺
 - Segítőkések. +2 +2 ☺
 - Odafigyelnek, ha valamit nem tudok, akkor megmagyarázzák, hogyan is kell. ☺
 - Segítőkések, rendszeretők, figyelmesek.
 - Nagyon aranyosak, kedvesek, rendesek.
- 7. osztály:**
- Rendesek. ☺
 - Gyerekszeretők.
 - Segítőkések.

- Aranyosak. +1
- Kedvesek, segítőkészek. +5 +2 ©
- Szépek, gyerekszeretők, kedvesek, törődők. ©

6. osztály:

- Kedvesek, érthetően beszélnek.
- Kedvesek, aranyosak, segítőkészek. +3
- Jó könyveket ajánlanak.
- Jók. 1+4 ©
- Kedvesek.
- Kedvesek és néha szigorúak. ©

18. Ktől hallottál először könyvtárhasználati ismeretekről?

	6. osztály	7. osztály	8. osztály
szülő	1	1	1+1 ©
tanár	2+2 ©	1+2 ©	1+1 ©
könyvtáros	-	-	2+1 ©
barát	1	1+1 ©	-
testvér	1 ©	-	-
iskolakönyvtáros	6+3 ©	5+1 ©	4+2 ©

19. Mi a különbség tanár, könyvtáros és könyvtárostanárr között?

6. osztály:

- A könyvtárostanárr több feladatot ad. +2 ©
- A könyvtáros tanít. A könyvtáros nem tanít. A tanár nem könyvtárostanárr, sem könyvtáros, hanem egyszerű tanár.
- A könyvtáros egy könyvet ad, a könyvtárostanárr pedig többet.
- A könyvtárostanárr a legokosabb, utána a tanár és végül a könyvtáros.
- A könyvtárostanárr jobban meg tudja magyarázni a feladatot, mert több ideje van rá.
- A tanár mérges, a könyvtáros kedves, a könyvtárostanárr mindkettő.
- A tanár szigorú, a könyvtáros segítőkész, a könyvtárostanárr mindkettő.
- A tanár tanít, a könyvtáros mindig a könyvtárban ül, a könyvtárostanárr pedig a könyvtárban tanít többet és okosabbakat.
- A könyvtárostanárr jobban elmagyarázza a dolgokat.

7. osztály:

- A tanár kevesebbet mozog a könyvtárban, mint a könyvtárostanárr.
- Semmi, mert mindannyian segítenek a munkában. +1
- A tanár az tanít, a könyvtáros a könyvtárban van, a könyvtárostanárr tanít a könyvtárban.
- A tanár oktat, a könyvtáros könyvet ad, a könyvtárostanárr tanít.
- A tanár oktat, a könyvtáros könyvet ad, a könyvtárostanárr tanít.

- Semmi, de a könyvtárostanárr törődőbb a gyerekekkel. ©
- A könyvtárosok jobban ismerik a könyveket.
- A könyvtáros a rendre vigyáz. ©

8. osztály:

- Nem tudom.
- A tanár elmagyarázza a leckét, a könyvtáros ideadja a kért könyvet, az iskolakönyvtáros könyvet is ajánl, és sokféléről beszélget velem. +3 +1 ©
- A könyvtárostanárr rám figyel, töményebben magyarázza el a dolgokat. ©
- Megtanítja a könyvtárban való tájékozódást a könyvtárostanárr.
- Nincs különbség.
- Kedvesebb a könyvtáros, megmutatják, amit keresek, beszélnek a könyvről.
- A tanár tantárgyi órákat tanít, a könyvtáros könyveket ajánl, a könyvtárostanárr pedig mindkettőt. +2 ©

20. Milyennek szeretnék a jövő iskolakönyvtárát?

6. osztály:

- Sok számítógépet és robotokat.
- Nekem jó így is, csak legyen benne több új könyv is.
- Maradhat így is. +1 ©
- Sok-sok könyvvel legyen tele, sok játékkal és még több számítógéppel.
- Maradjon így, ahogy van, ilyen szépnek, jól felszereltnek.
- Egy kicsit legyen nagyobb, több játékot és több könyvet szeretnék. ©
- Legyen mindenkinek egy saját számítógépe, sokkal nagyobb legyen az iskolakönyvtár, hogy többen elférjünk benne.
- Sok számítógép és rengeteg könyv legyen benne.

7. osztály:

- Legyen tágasabb és több könyv benne.
- Nagynak és tele gyönyörű könyvekkel.
- Ugyanilyenek, mint most.
- Jónak.
- Szépnek, sokáig meglegyen. ©
- Jónak, sok könyvvel.
- Több könyv legyen. ©

8. osztály:

- Amilyenek most, nekem tökéletesen megfelel.
- Jól felszerelt, tágas, otthonos, tele számítógéppel, főként könyvekkel. © +1
- Szerintem az iskolakönyvtárunktól jobb nem kell. ©
- Ugyanilyen lenne a legjobb, nem szeretnék változtatni rajta.
- Tele számítógéppel, és megtömve rengeteg szép és okos könyvvel, több lexikkal.
- Ugyanilyen lenne a legjobb. Azért, mert ha visszajönnék később, szép emlék maradna.

Egy „rakománnyi” tudás – könyv, művelődés, nevelődés

LÁNYI KATALIN

A főváros XIII. kerületében működik a nyolcosztályos Kassák Lajos Gimnázium. A patinás épületet 1999-ben Budapest Főváros Önkormányzata „védett épületté” nyilvánította és régi stílusát újjavarázsolja. Szomszédságában a József Attila Színház. A Duna túloldalán Óbuda és „félúton” a Margitsziget, a pesti oldalon pedig közelben a Honvéd Sportklub, valamint a Dagály Strand található. Azonban meg kell jegyezni azt is, hogy az iskola falai között többféle újítás és felújítás folyik. Ez egyfelől a pedagógiai munka tartalmi jellegét érinti, vagyis az oktatás-nevelés mai igényeinek, az elvárásoknak megfelelést jelenti, másfelől tárgyi vonatkozású, ugyanis a külső felújítás mellett belső felújítás is folyik.

Mindkettő (így vagy úgy) a korszerűsítést szolgálja. E körülmények között végzi az iskola tanári kara, a mintegy 40 fős tantestület (harmada férfi tanár) áldozatos, szakszerű és lelkes munkáját, a mintegy háromszáz tanuló képzését, az életre (szakmára, továbbtanulásra) fel- illetve előkészítést.

Az intézmény egykor általános iskolaként kezdte működését, majd a demográfiai hullám emelkedésével 1990-ben a kerületi önkormányzat két négyosztályos általános gimnáziumi tanulócsoporthoz indítását engedélyezte. A hullámvölgybe került általános iskola alsó és felső tagozata mellett négyosztályos

gimnázium is megkezdte működését. Majd idővel kimenő rendszerben megszűnt az általános iskola és helyét nyolcosztályos gimnázium vette át.

Azonban tekintsünk be az iskola előtörténetébe is, mely a XIII. kerület három része közül – Vizafogó, Újlipótváros, Angyalföld – az utóbbiban áll. A századforduló elején *Bárczy István* fővárosi polgármester nagymérvű iskolaépítési programja idején létesült az akkoriban iparosodó ország és városrész főként munkásokból összetevődő lakossága számára. Szinte minden „egyszerű” iskolatípust megalapítottak akkor a kerületben. Volt ott óvoda is, valamint elemi, polgári, továbbá iparostanonc és továbbképző iskola, és a későbbiekben dolgozók iskolája is létesült.

A jelenlegi Váci út 61. szám alatt álló, *Kausser József* tervezte iskola 1910-ben készült el. 1950-ben kapta meg végleges területét, ahol a négyszintes intézmény megkezdte működését.

1979-ben vette fel Kassák Lajos nevét (aki 1911 és 1913 között a közvetlen környéken, az úgynevezett „Hét-ház”-ban lakott családjával). A névfelvétel alkalmából özvegye, emlékének

adózva 1983-ban alapítványt hozott létre az iskola tanulói számára. Kamataiból a tanulók közül a vers- és prózamondásban vagy a képzőművészet egyik ágában kiemelkedő teljesítményt nyújtók részesülhetnek. E kezdeményezéssel indult újtára a Kassák-napok rendezvénysorozat érték- és hagyományörző programja.

Az 1990-ben nyolcosztályossá (át)alakult iskola egyre városiasodó környezetben, de viszonylag szűk területen működik; egy kis udvart birtokolva és „társbérletben” a Speciális Általános Iskolával. Nem tagozatos iskolaként, hanem a tanulóknak széles körű műveltséget nyújtva orientációs és úgynevezett speciális blokkok kialakításával végzi a pedagógiai, személyiségfejlesztő munkát.

A szellemi képességek fejlesztése során minden orientációs ciklusban – humán és művészeti, közgazdasági és pénzügyi, műszaki, egészségügyi és természettudományos – kötelező a nyelv(ek) tanulása és a testnevelés. A tantárgyi kínálatban, specializációs blokkban választható tárgyként szerepel a filozófia, a zene, a rajz és művészettörténet, az informatika, a kémia, a

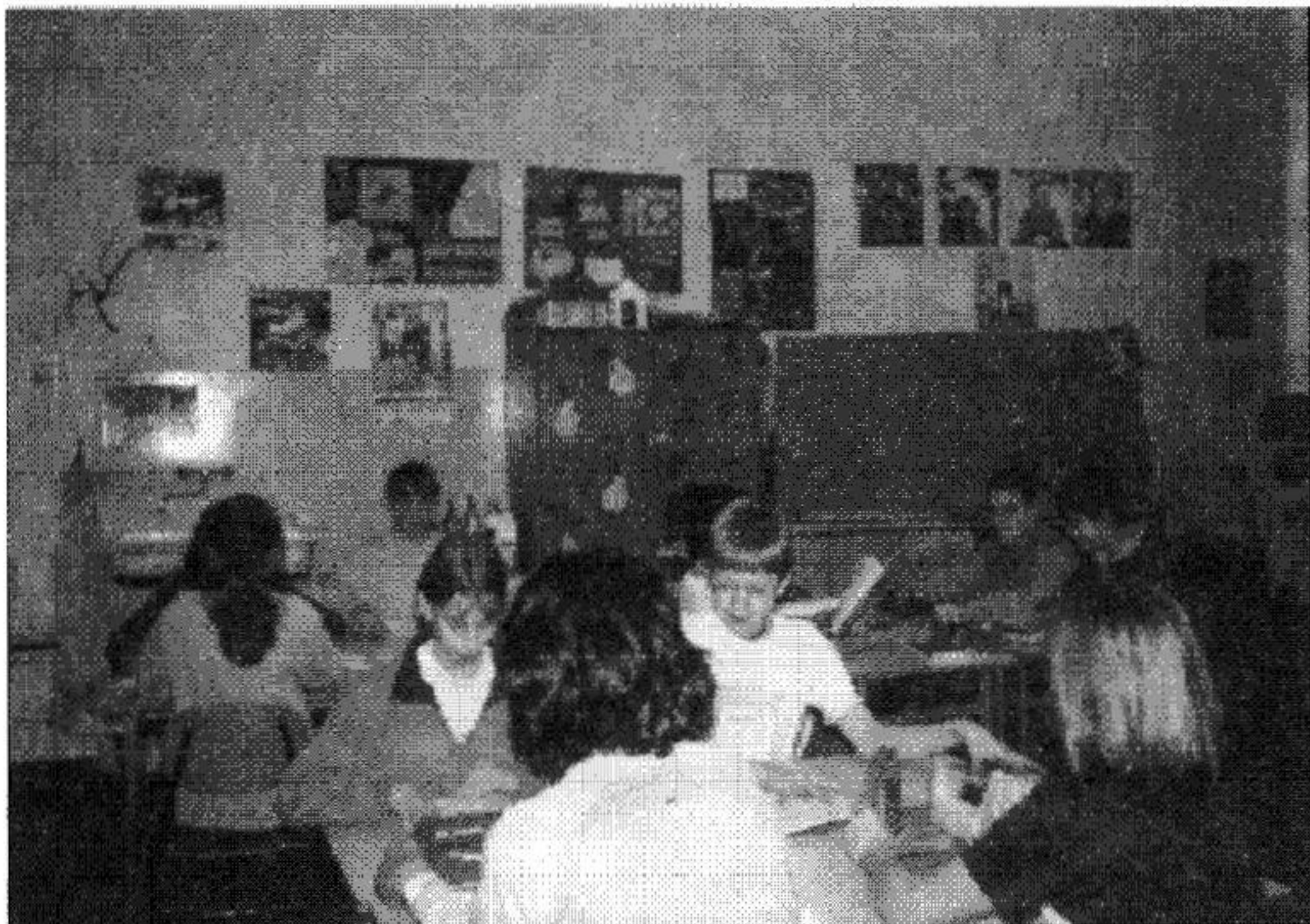

fizika, a biológia és a földrajz. A széles tanulási lehetőségeket nyújtó folyamatban a művelődés-művelés és a kultúra elsajátításának fontos eszköztára a könyv.

Az iskola harmadik emeletén van a könyvtár. Vagy két éve az iskola vezetősége ott adott helyet egy szakmai rendezvény vendégeinek. Már akkor feltűnt a számtalan könyv és azok rendezettsége. Azóta foglalkoztat az iskola nevelő-oktató munkájának behatóbb megismerése. Főként a könyv és a nevelés-művelés között megvalósuló kapcsolat, valamint a képességfejlesztés és a személyiség alakulásának, hatásának folyamata érdekelt. Ezért kértem beszélgetésre az iskola könyvtárosát, *Szilvássi Bertalanné Ibolyát*.

Az ELTE magyar-könyvtár szakán végzett kolléganő elsősorban a tárgyi feltételekről tájékoztatott. Elmondta, a könyvtárat három helyiség képezi: a nagyobb tanteremként szolgál, a középben szépirodalmi könyveket találnak az érdeklődők, a kisebbikben pedig a szakkönyveket (tudományos könyveket, kézikönyveket és a pedagógiai szakirodalmat) tárolják.

A hozzávetőlegesen 400 fős tanulólétszámból mintegy 200 tagja van a bőséges (és szükséges) választékot kínáló könyvtárnak. A tanulók elsősorban a kötelező irodalmi anyagot keresik és

azt, amire a szaktanárok felhívják figyelmüket, javasolják egy-egy önálló dolgozat elkészítését. (Ezt általában természetesen a félévi osztályzatnál is figyelembe veszik.)

Bőven adódik alkalom a bűvárkodásra az irodalom, történelem, valamint a latin és a természettudományi tárgyak feladatainál. De több esetben a zenetanár ösztönzi őket a zeneszerzők életének és a zeneművek történetének elemzésére, alaposabb megismerésére, tanórai beszámolóra.

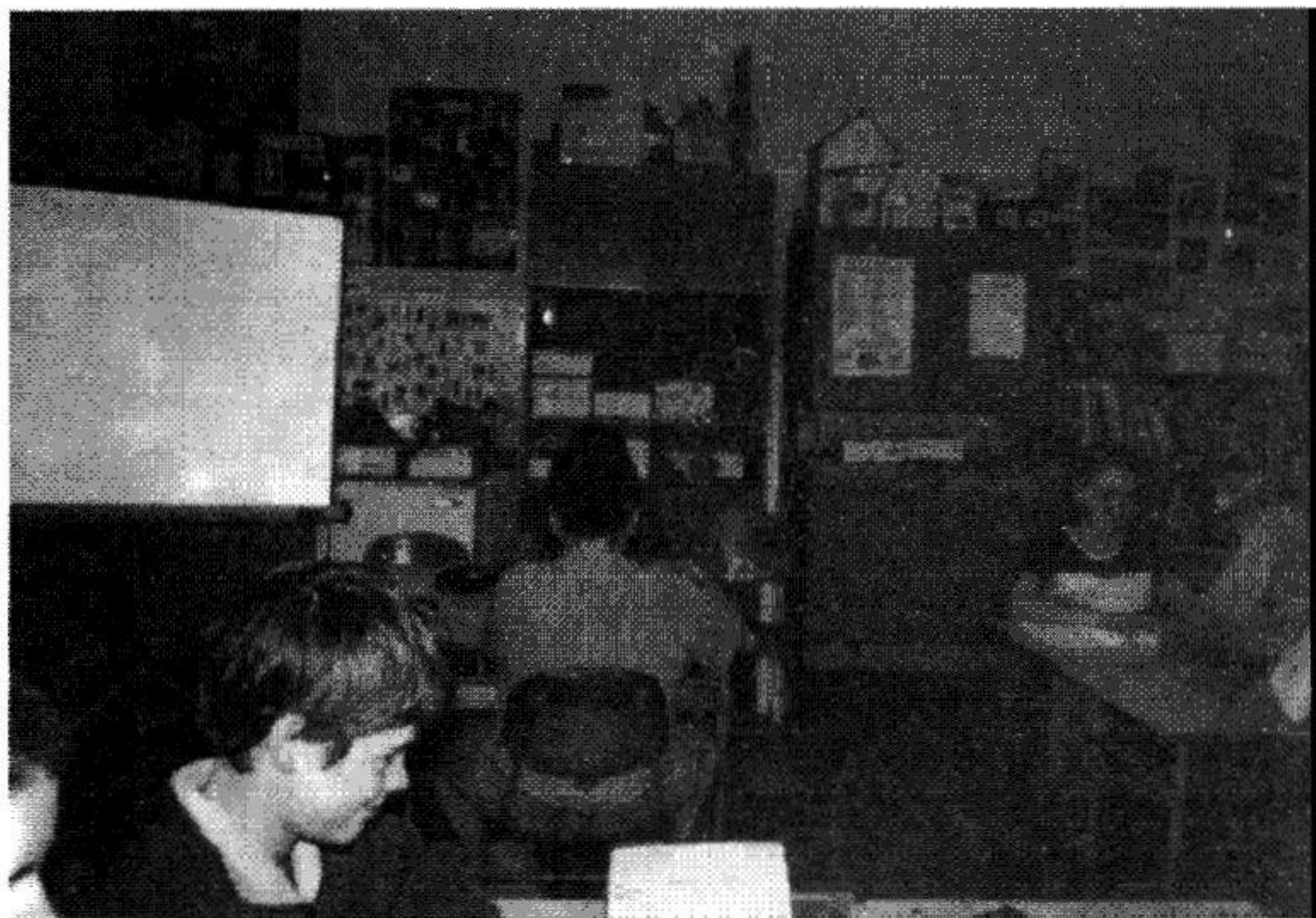
A tanulók – felkeltve bennük a művelődés-önművelődés szükségletét –, szívesen veszik igénybe a könyvtárat, ahol készségesen segít nekik a könyvtárosnő. Azonban saját bevallásuk sze-

rint, mivel sok a tananyag, könnyed, szórakoztató olvasmányokra nemigen marad idejük. Egy tanuló lány például örömmel vette ki a *Mary Poppins*-ről szóló könyvet, ámde amikor visszahozta, sajnálattal mondta, hogy éppen csak beletekintett. Belemélyedni nem tudott, mert nem volt ideje, majd a nyáron elolvassa.

A könyvtár minden nap 1/2 8-tól 1/2 4-ig tart nyitva. A kölcsönzési idő egy hónap, de más előjegyző híján hosszabb ideig is a tanulónál maradhat. Korszerű felszereltségét jelzi, hogy külön teremben a számítógépet is igénybe vehetik az olvasók.

A pedagógusok is előszeretettel használják a könyvtár állományát: szakkönyveket, kézikönyveket, nyelv-könyveket kölcsönöznek. Ibolyának is élményt jelent az iskolai könyvtári munka, hiszen ő is szeret olvasni, szereti a könyveket, kiadványokat ajánl és szeret tanácsot adni az olvasóknak a választáshoz. Könyvtárhasználati órákat is tart. Jó érzéssel említette, hogy az egyik tanuló a Bod Péter könyvtárhasználati versenyen 3. helyezést ért el. Ez a siker Ibolyát is örömmel töltötte el.

A könyvtár gyarapodását illetően a tanár-könyvtárosnő elém tett egy kerületi újságot, melyben az iskola egyik volt tanulója, a helybeli, ma már nyugdíjas elektronikus egy tündérmesébe illő jó hírt mondott el a XIII. kerületi Hírnöknek angyalföldi, időt és távolsá-

got nem ismerő szívhűségéről és az iskola szeretetéről.

A hírmondó, József 60 évvel ezelőtt egy iskolába járt, az akkori községi népiskolába, Rudolfal. S amint visszaemlékezik, a század első évtizedében épült iskolában külön traktusban tanultak a lányok és fiúk. Ám a Váci út 57/61-ben az épület ma is áll, sőt – meséli –, mostanában újul-szépül, bár a történelem alakulása szerint sokféle változáson ment át. A legkülönbözőbb iskolatípusoknak adott otthont.

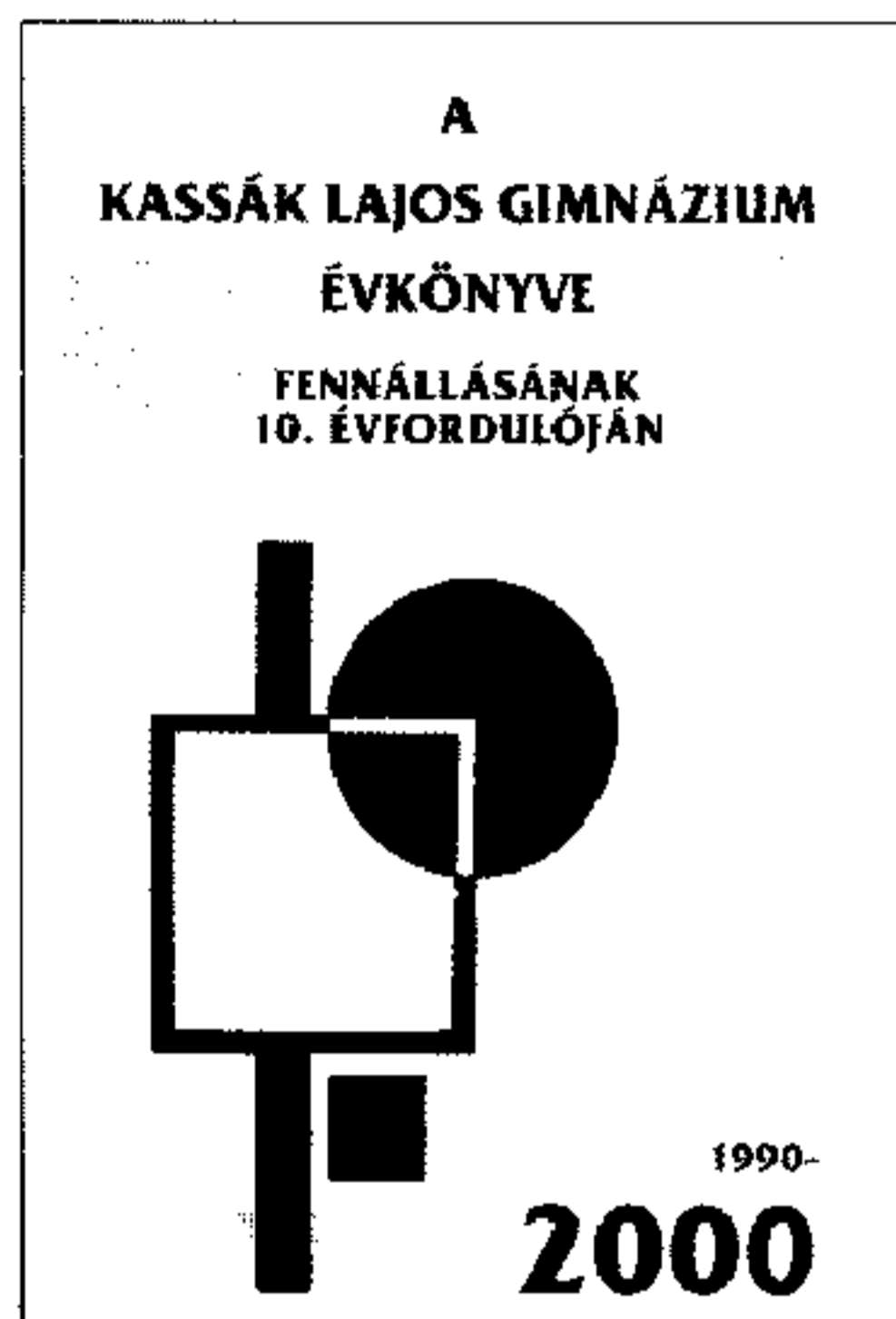
Amikor mi ide jártunk – folytatja a történetet a Hírmondó –, akkor még hazai, külvárosi, proli iskola volt. A közeli lakótelep helyén ipari holtvágányok húzódtak. Az iskola és a környező kis házak a felszínnél lejjebb álltak. Az Árpád-hídfő mai épületének még híre-hamva sem volt, de a „hét-ház” a „tizenhárom-ház” és a „majom-ház” (feltételezhetően az iskola – L. K.) már létezett. Itt koptatta a padot a kis József és Rudolf (a két barát – L. K.). Azonban életük 1956-ban gyökeresen kettévált.

Rudolf disszidált, ma Los Angelesben lakik. Többek között könyvekkel is foglalkozott, de egészségügyi állapota miatt mára felhagyott az aktív munkával. Azonban egy napon eszébe jutott, hogy mindenképpen tenni akar valamit az angyalföldi gyerekekért, ugyanis egykori szegény sorsáról nem feledkezett meg. Végiggondolta, mit is adhatna nekik? – és a lehetőségek közül a tudást választotta. Beszélt az iskola igazgatójával, és elmondta neki a benne felvetődő gondolatot. Rengeteg, az angol nyelv tanulását segítő és mélyítő könyvet, magazint összegyűjtött és azt ingyen és bérmentve az iskolába szállította.

Rudolf úrnak ezt az önzetlen és szíves tettét az iskola igazgatója, helyettese és a diákönkormányzat elnöke (Fischer Alajos, Szűcs Attila, Pöltz Dóra) levélben köszönte meg. Az 1999. május 26-án kelt levél egy amerikai újságban is megjelent, és ezévből a XIII. kerületi

Hírnök (2000. január 9.) is közölte a történetet.

Lényege, hogy Rudolf úr fejéből (és szívéből – L. K.) egy könyvprogram-gondolat pattant ki, melynek célja egy olyan angol nyelvű szakkönyvtár létrehozása, „... mely nemcsak az iskola tanulóinak, hanem a kerület és végső soron egész Budapest diákságának (és feltételezhetően az országban érdeklődőknek – L. K.) szolgálatában állna...” A terv megvalósítását sokan áldozatkészen segítették és segítik mind a mai napig.

A megérkezett könyveket jelenleg az alagsorban tartják, leltározásukhoz még nem fogtak hozzá, mert még nincs meg végleges helyük. Az épület felújításával nyáron érkeznek oda, ahol az angol nyelvű könyvtárat és labort kívánják berendezni. A több ezer könyv és folyóirat az angol szépirodalmi és tudományos irodalomnak valóságos tárházát jelenti. Rudolf úr, aki József úrral együtt végigélte az angyalföldi gyerekek sokszorosán hátrányos helyzetét, szívvel-lélekkel tette, amit tett. Így kapott az iskola hajórakományi szállítmányokat a „tudásból”.

A küldemény, az ajándékozott könyvek felbecsülhetetlen anyagi, de még inkább erkölcsi értékűek. Az iskola nagy részükhöz itthon hozzá sem jut-

ható volt, mert nem található a magyar könyvtári és kereskedelmi forgalomban. Az érdeklődő kérdésre Rudolf úr pedig azt válaszolta: a könyvszállítmányok addig érkeznek, míg azt nem mondják, már elég.

Az említett cikkben pedig az iskola igazgatója a kérdésre – Várják-e vissza az egykori iskolájába Rudolf urat? – így válaszolt: Méghozzá igen nagy szeretettel, hiszen hozzánk hazajön. Ha előbb nem, az iskolai év kezdetére, amikor megnyílhat méltó körülmények között az angol könyvtár és nyelvlabor, melyet róla szeretnének elnevezni.

Azonban e szép és kedves történet után ne feledkezzünk meg a jelenlegi könyvtárról sem, hiszen annak gyűjteménye is igen szép számú. A szépirodalmi tárból a Kassák Lajos-kiadványok mellett csak néhány kortárs és régebben élt szerző nevét említette példaként: Ady, Babits, Balzac, Barabás Tibor, Bárány Tamás, Barsi Dénes, Bodlaire, Berda József, Benjamin László ..., de megtaláljuk a Carmina Burana című középkori diákdalok kiadványait is és még sok más.

Az olvasók több könyvet tematikus illetve tantárgyi, tudományos rendszerezésben találnak meg.

A folyóiratok és a heti, havi, valamint napilapok között is mintegy harmincfélét nevezhetnék meg, de ezekből csak néhányat említek: História, Élet és Tudomány, Deutsche, 2000, Európai Utas, Internet-kalauz, Junior, Műzsika, Rubicon, Hiteles Világ, Komputer, Ratio és a többi.

Valószínűleg mindebből kitűnik a sokszínűség.

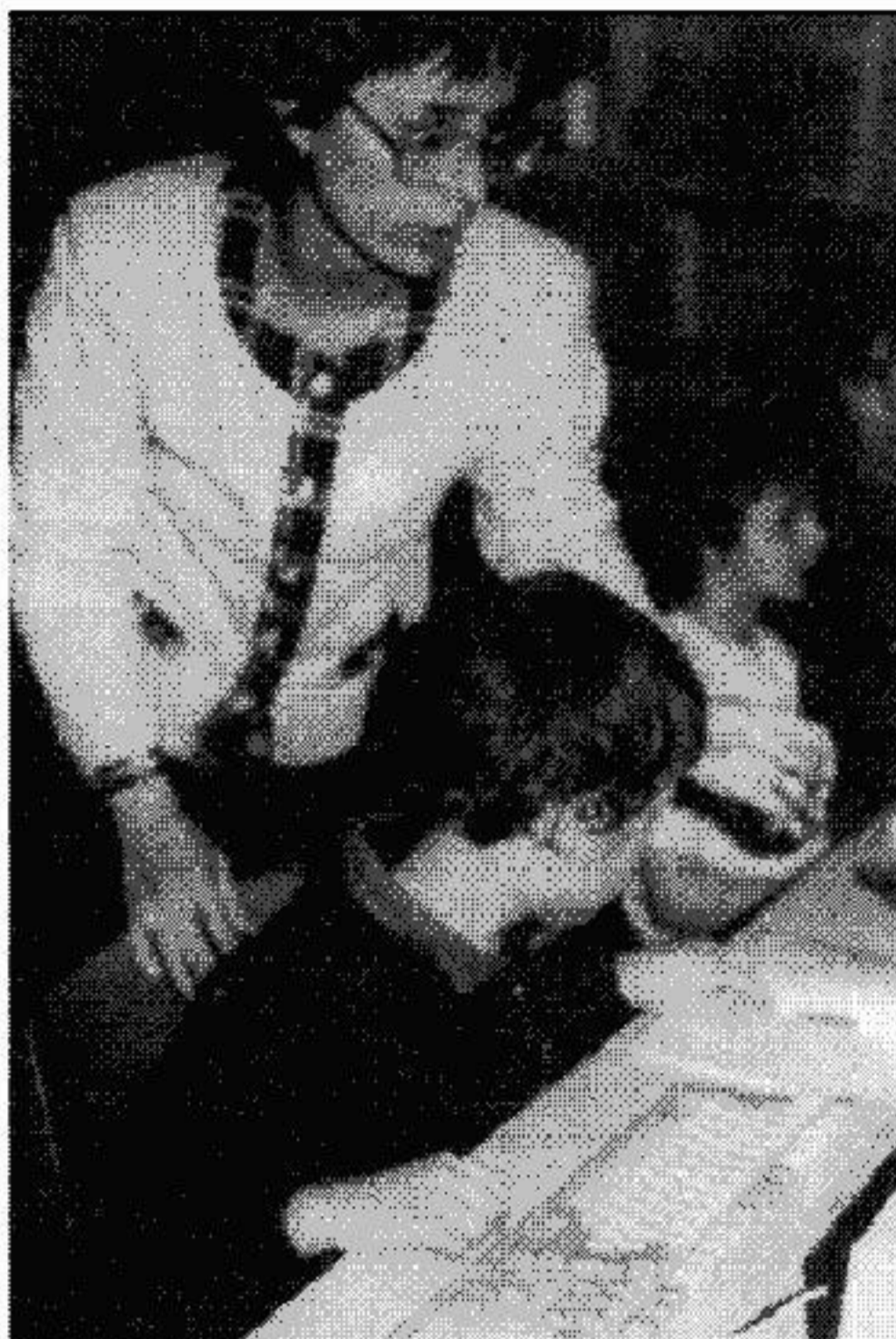
Nagyszerű volt közvetlenül is megtapasztalni a tanulók érdeklődését, a könyvtárosnő tájékozottságát és segítőkészségét, valamint azt a nyugodt, csendes légkört, mely a tanulók körében is körülveszi az olvasót.

A sok ifjú gyereket képzett pedagógusok hozzáértő motiváló hatása, és gazdag könyv- és folyóiratállomány vezet a művelődés útjára, a különféle kulturális berkekbe. Mindez hatékony és továbbélő példát is nyújt.

A DYSLEX számítógépes olvasási készséget és helyesírást fejlesztő korrekciós programcsalád

Különösen az alsó tagozatos pedagógusok körében ismert és szinte naponként megélt probléma a tanulók egy részénél meglévő diszlexia, a diszgráfia és a diszkalkulia. A 6–10 éves kor közötti terápia ellenére néhány tanulónál a felső tagozatos (néha még középiskolás) korban sem szűnnek meg teljesen e diszfunkciók. Számos prevenciós, terápiás módszert fejlesztettek ki (például *Meixner Ildikó*). A Pedagógiai Lexikon szócikke szerint a prevenció, a terápia alapelvei: „*elfogadható magatartás, oldott légkör, játékos jellegű foglalkozás, apró lépésű, az egyénhez alkalmazkodó, a (gyermek) hiányosságait tekintetbe vevő haladás, a homogén gátlás kiiktatása, az olvasottak állandó értelmezése, a rendszeres ismétlés.*” (l. k. 294. p.) E súlyos probléma pedagógiai kezeléséhez nem csak időre, hanem szakspecialista pedagógusokra, illetve olyan eszközeikre van szükség, amelyek az optimális korrekciót lehetővé teszik.

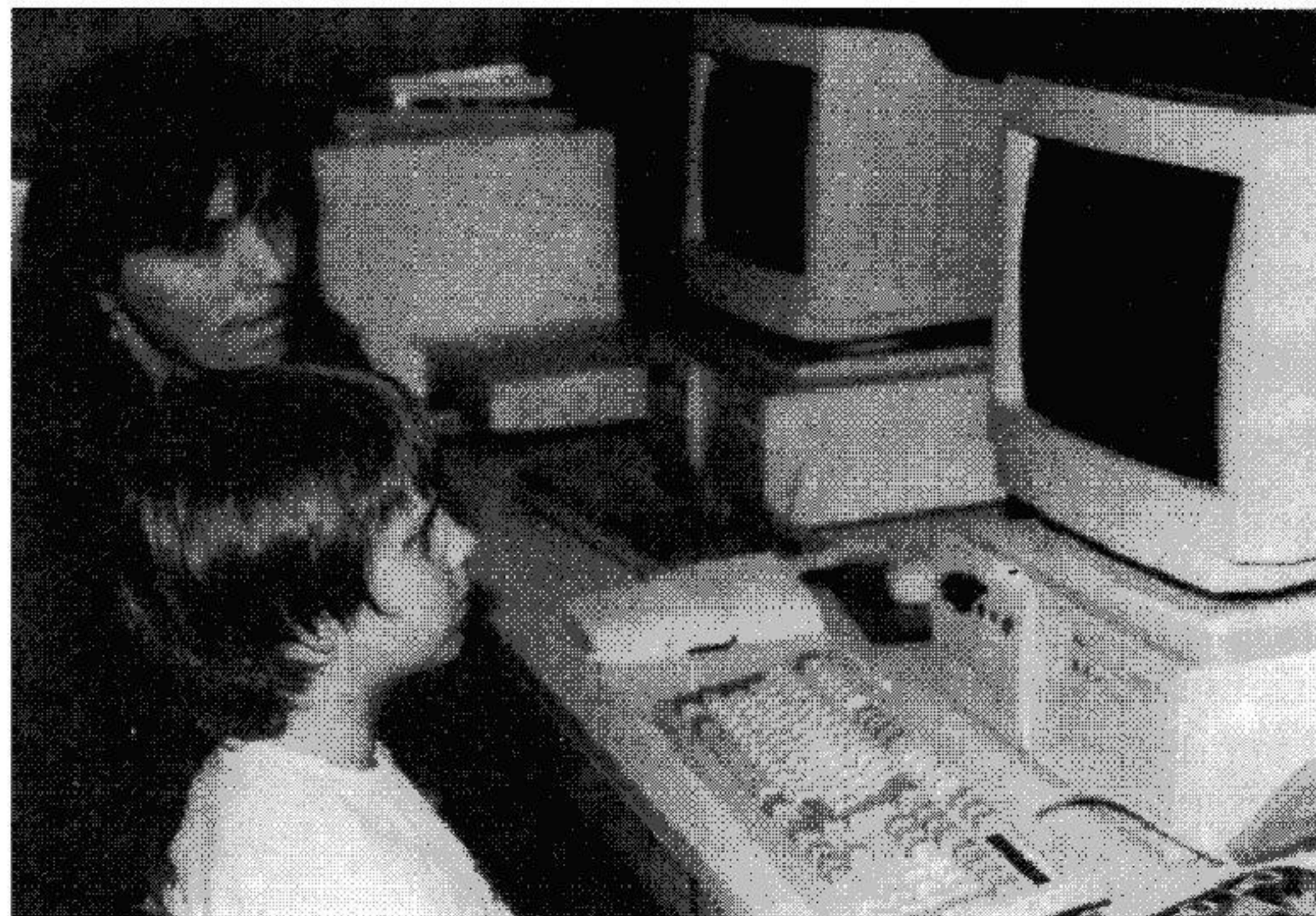
A számítógépekhez készült szoftverek ugyancsak segíthetnek a diszfunkciók korrekciójához, megszüntetéséhez. Székesfehérváron a Tóvárosi Általános Iskolában 1992 óta működik

az Alapítványi Logopédiai Intézet, amely a városi önkormányzattal kötött megállapodás alapján Beszédjavító Intézetként működik. A programjukban részt vevő diákok száma 200, s ez is jelzi, mennyire nem elenyésző e prob-

léma. A *Hagymásy Endre* logopédus és *Brückler Tamás* programozó mérnök által tervezett és menedzselte programcsalád az általános iskola 2. osztályától az érettségiig segítheti a tanulókat problémáik megszüntetésében. A szoftverek nem életkor és osztályspecifikusak, hanem problémaszpecifikusak. A csomag alapprogrammal indul, majd nagyobb léptékkel folytatódik a tanuló előrehaladásától függően. Intézetükben heti négy órában szeretnék végezni a korrekciós foglalkozást, azonban helyhiány (gépkapacitás) miatt csak heti két órában foglalkozhatnak egy-egy tanulóval, azonban így is jelentős mértékben csökkentették tanulóik diszfunkcióit. Emellett az ország számos pontján tartanak tanfolyamokat, ismertetőket, például iskolákban, nevelési tanácsadóknál.

A program adottsága révén nem igényli a logopédus közvetlen jelenlétét: a tanulók (rövid tájékoztatás, alapvető gépkezelési ismeretek után) önmaguk, önfejlesztő módon végezhetik el a gyakorlatokat. Bármely pedagógus

vagy szülő is lehet a tanulók közvetlen segítőtje. Éppen ezért célszerű akár az osztályteremben vagy a nagyobb időbeli szabadságot biztosító iskolai könyvtárban lévő gépekre feltenni, illetve telepíteni a programot.

A programcsalád pedagógiai hatékonyságát mutatja, hogy egy összehasonlító vizsgálat során kitűnően szerepelt: eredményessége az elvártak megfelelő volt. Eszerint: a számítógépnek nagy a motivációs ereje (fokozza a tanulási kedvet, játékosan tanít), fejleszti a kreativitást, növeli a figyelmet (a gép iránti figyelemkoncentráció általános jelenség a tanulók körében), fejleszti a szem-kéz koordinációt, növeli a tanulók önállóságát, frusztrációmentes szituációt eredményez. További előnyei, hogy pozitívan változtatja meg a logopédus munkáját, a gép objektíven értékeli a tanuló teljesítményét, türelmes a tanulóval szemben, mert a diák önmaga határozza meg a továbbhaladás ütemét, segíti az olvasás és az írás irányának kialakulását, a gyors és pontos reagálást, számos készséget fejleszt. (Vizuális figyelem, mennyiségtéri relációfogalmak kialakulása, a rendelkezésre álló tér kitöltésének képessége, téri tájékozódás, irányhasználat, alak-háttér viszony, formafelismerés-egyeztetés, vizuális memória, szókincs stb.) (Részlet egy elemző vizsgálat összegzéséből.)

A DYSLEX programcsalád jellemzői:

Alkalmazható:

- Az általános iskolások olvasási készségének fejlesztésére
- A dyslexia redukációjára, korrekciójára
- A helyesírás fejlesztésére

Futtatható:

- Valamennyi IBM PC kompatibilis számítógépen, mindenféle billentyűzettel és monitorral. (Kivéve a CGA típusú monitor)

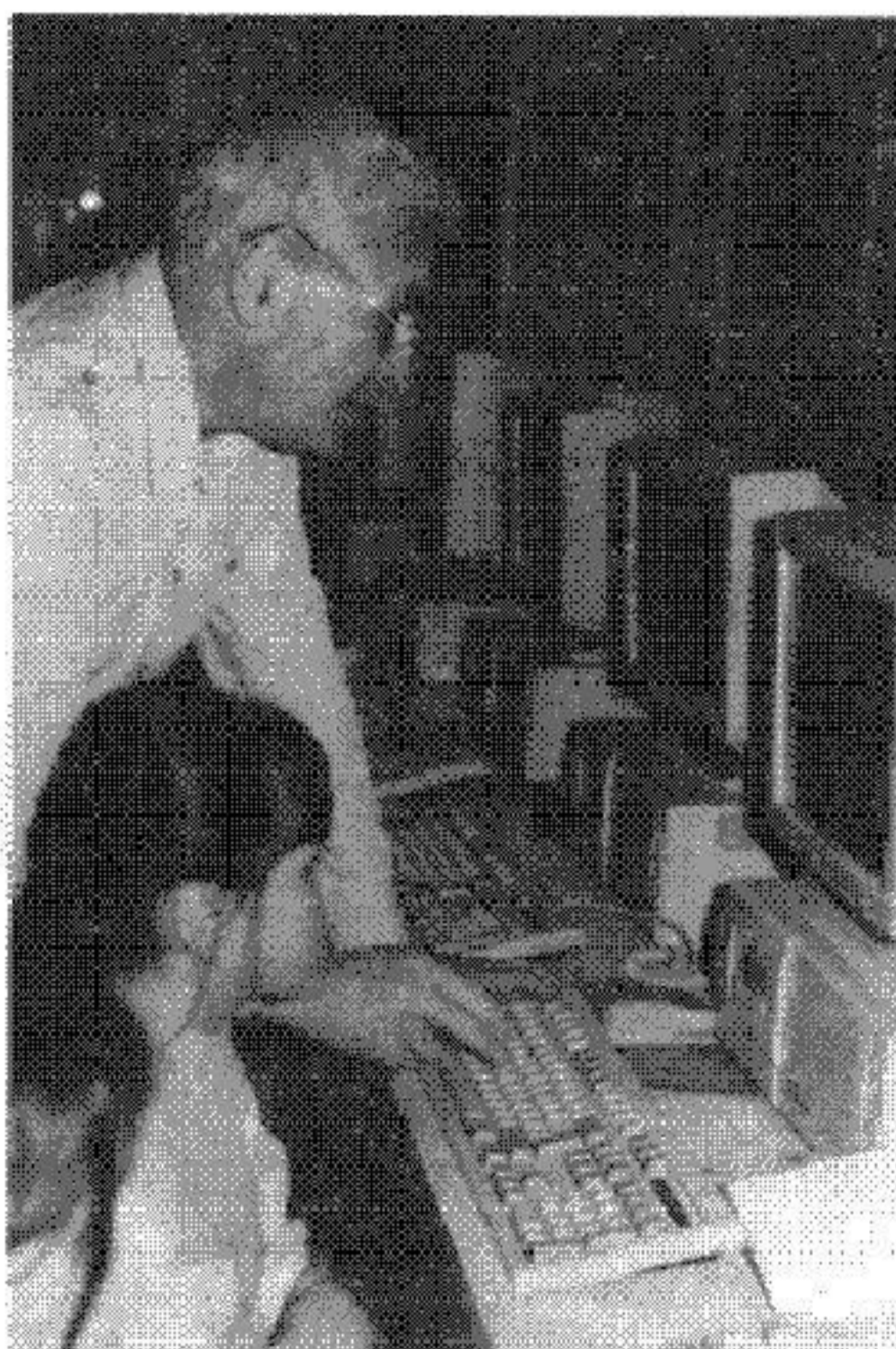
A programcsalád alkalmazása:

- Korrigálja az olvasási hibákat

- Fejleszti az értő olvasást
- Fokozza az olvasás gyorsaságát
- Fejleszti a helyesírási készséget

A programcsalád jellemzői:

- **Enyhíti, vagy megszünteti az olvasászavart**, ezáltal megteremti az önálló tanulás lehetőségét;
- Látványosan **javítja a helyesírási készséget**;

- Önállóan cselekedtető, kreativitást fejlesztő, folyamatosan motiváló, sikerre orientáló, játékos;
- Lehetőséget nyújt az önellenőrzésre, az önértékelésre, az önálló hibajavításra;
- A tanuló a haladás ütemét mindenkor maga határozza meg, és mindvégig intenzív interaktív kapcsolatban van a számítógéppel;
- **Használata egyszerű, számítógépes szakértelmet nem igényel**, a programokkal való önálló munka percek alatt elsajátítható;
- Az egyes programrészek, a feladattípusok és nehézségi fokozatok könnyen kezelhető menürendszer segítségével választhatók;
- Felhasználója lehet a szakember, vagy a szülő is;

- Szakmai igényessége magas szinten megfelel a dyslexia-redukáció módszertani követelményrendszerének;
- A 7–18 éves korú iskolások akár **önállóan is dolgozhatnak** a programok segítségével (2. osztól);
- **Több mint 25 000 darabos** beépített szókészlettel rendelkezik.

A programcsalád önállóan is alkalmazható, egymásra épülő egységei:

1. **DYSLEX 1.0.**
ALAPPROGRAM, 396 db önállóan futtatható egységgel.
2. **DYSLEX-SZÓDOMINÓ**
DOMINÓ-JÁTÉK 2X156 db önálló szódominójátékkal.
3. **DYSLEX-MEMÓRIA**
156 db önálló SZÓ-, és 156 db önálló MONDATJÁTÉKKAL.
4. **DYSLEX-BETŰKERESŐ**
Több mint 700 önálló egységben, 5000 magyar szó segítségével.
5. **DYSLEX-MONDAT**
ÉRTŐ olvasás – HELYES írás.

Készítették:

Hagymásy Endre, Brückler Tamás, Hagymásy Endréné, Sztáray Bálint, Kovács Attila (logopédusok és programozók).

A programcsalád lehetséges felhasználói:

A DYSLEX számítógépes programcsalád azoknak az általános, vagy középiskolába járó tanulóknak készült, akik:

- bármilyen oknál fogva elmaradtak osztálytársaiktól az olvasás és/vagy helyesírás terén,
- olvasási és/vagy helyesírási nehézséggel küzdenek,
- dyslexiára utaló tünetek miatt dyslexia-veszélyeztetettnek tekinthetők,
- diagnosztizált dyslexiások és/vagy dysgráfiások.

A programot a jól olvasó gyerekek olvasási és helyesírási készségére is fejlesztő hatásúak. Sikeresen használhatók

az enyhe fokban eltérő értelmű fejlődésű gyerekek fejlesztésében is.

A programcsalád alkalmazói lehetnek:

- általános iskolai tanítók;
- anyanyelvet tanító tanárok;
- napközis csoportok nevelői;
- nevelőotthoni nevelőtanárok;
- logopédusok;
- gyógypedagógusok;
- könyvtárosok;
- a tanulók szülei.

Az alkalmazás keretei lehetnek:

- anyanyelvi tanórák egyéni foglalkozás keretében;
- felzárkóztató, tanórán kívüli foglalkozások;
- tanórai és szabadidős napközis foglalkozások;
- nevelőotthoni tanulás és szabadidős foglalkozások;
- 9. és 10. osztályok fakultatív foglalkozásai;
- szakmunkásképző intézetek és szakközépiskolások anyanyelvi és szakköri foglalkozásai;
- egyéni, korrekciós órák;
- szakköri foglalkozások;
- a logopédiai terápia órái;
- könyvtári, olvasótermi órák;
- családi, otthoni környezet;
- egyéb keretek ...;

A DYSLEX 1.0 PROGRAM HASZNÁLATA

A DYSLEX 1.0 program IBM PC kompatibilis személyi számítógépeken használható. A program helyes működéséhez Hercules vagy EGA/VGA grafikus kártya szükséges a megfelelő monitorral. Magyar ékezetes és hagyományos billentyűzettel is használható. A program mérete 185 888 bájt, memóriaigénye nem haladja meg az alapkiépítésben szokásos legkisebb tárméretet. Számítógépes ismeretekkel nem rendelkezők számára is könnyen használható, barátságos környezetben, tévesztésmentes munkát biztosít!

A program telepítése

A DYSLEX 1.0 program másolásvédtett. Ez azt jelenti, hogy csak az általunk kiadott lemezeiről telepíthető. 1994 őszétől új védelmi rendszerrel hozzuk forgalomba programjainkat. Ez a rendszer a programcsalád régebben telepített tagjaival együtt is változtatás nélkül használható! A telepítő lemezeiről az Ön által megrendelt számban installálhatók a programok, ezen kívül a lemez biztonsági tartalék installálási lehetőséget is tartalmaz! Mindenképpen javasoljuk tehát az általunk küldött telepítő lemez gondos megőrzését, elzárását, hogy az egyszer installált, de elveszett programok ismét installálhatók legyenek! Felhívjuk szíves figyelmüket a rendszeres vírusellenőrzésre, a vírusokkal kapcsolatos óvintézkedések betartására!

Telepítésnél az alábbiak szerint járjon el:

1. Az általunk megküldött telepítő lemezt helyezze el valamelyik hajlékonylemez-meghajtóban! Hozza létre az Ön merevlemezén a **dyslex** könyvtárat! Írja be:
md dyslex
majd nyomja le az Entert!
2. Másolja be a hajlékonylemez állományait az Ön új könyvtárába!
copy a:*.* c:\dyslex (Enter)
ha a művelet az **a:** meghajtóról, illetve

copy b:*.* c:\dyslex (Enter)
ha a művelet a **b:** meghajtóról történik!

3. A védelemmel ellátott program installálása úgy történik, hogy be kell lépni a programot tartalmazó könyvtárba:
cd dyslex (Enter)
és a program indításnál meg kell adni a **/install** opciót:
dyslexm /install (Enter)
A telepítő lemez eközben mindvégig legyen a hajlékonylemez-meghajtóban!
4. Az installáló program először megkérdezi, hogy melyik meghajtóban van az eredeti lemez. A megfelelő az **A** vagy **B** betű megnyomásával lehet kiválasztani. Utána megkérdezi, hogy milyen típusú az eredeti lemez. Választás az 1-4 billentyűkkel (+Enter!).
(1 – 360 kByte, 2 – 1,2 Mbyte, 3 – 720 kByte, 4 – 1,44 MByte)
5. A következő kérdés az, hogy kinek a nevére regisztrálja a programot (az intézmény vagy magánszemély nevét kell megadni, hogy az az adott sorba kiferjen). A sor végén nyomja meg az Entert!
6. Ezután be kell írni az általunk adott sorozatszámot! Az Önök programjának sorozatszáma:
7. Ha mindez kész, akkor az installáló program kiír egy hosszú

számsorozatot, melyet (filctollal) fel kell írni a lemez címkéjére! Ennek segítségével tudjuk azonosítani, hogy a program melyik verziója van az ügyfélnél!

8. Az installált program az alábbi programnév beírásával és az **Enter** megnyomásával indítható:
dys

A program működtetéséhez a későbbiekben nem lesz szüksége a telepítő lemezre, kérjük, őrizze azt biztonságos helyen!

9. A winchesterrel kapcsolatos minden előre kiszámítható beavatkozás (csere, bővítés) esetén, de más esetben is ajánlatos az installált programokat visszainstallálni! Ez az előzőekben leírtakhoz hasonlóan, de az *uninstall* opció segítségével történik! (Lásd 3. pont!)

cd dyslex (Enter)
dyslexm /uninstall (Enter)

Most is be kell állítani, hogy melyik meghajtóban milyen típusú lemez van! Ha visszainstallálás után újra installálja a programot, mindent ugyanúgy kell csinálnia, mint az előző installáláskor!

A program egy jellegzetes futása

Az első és második képernyő tájékoztatót tartalmaz a programról. Ezek elolvasása után mindkét esetben bármely billentyű megnyomásával tudunk tovább lépni! A harmadik képernyőn a kiemelt fényerejű betűk valamelyikének a bebillentyűzésével lehet választani a 22 féle feladatkör közül, pl.:

h.: b-d gyakorlása

(itt a **h** billentyűvel kell választani).

A következő kérdés a feladattípusra vonatkozik:

1. Betűsorok azonosítása

2: Összekevert szórészek

Ha a „Betűsorok azonosítása” típust választja, akkor 1-t, ha az „Összekevert szórészek”-et, akkor 2-t billentyűzzön!

Ezt követően a tanuló nevét kell beírni a billentyűzet segítségével. (A feladat megoldása révén ez az egy pont, ahol rövid, folyamatos szöveget kell

beírni. A tanulók általában szívesen vállalkoznak a keresztnévük beírására!) Ez a képernyő részletes tájékoztatást tartalmaz az ékezetes betűk használatáról! A név beírása közben a **Backspace** billentyű ad lehetőséget a visszatörlésre, egy karakter javítására. Ha mégsem sikerült megfelelően beírni a nevet, utána is lehetőség van a módosításra. (A „Sikerült jól beírni a nevet?” kérdésre válaszoljunk **n**-nel!)

A név sikeres beírása után feltűnnek a képernyőn a gyakorolni kívánt betűknek (például **b-d**) megfelelő 9 db feladat szóképletei, ezekből az **1.9** gombok lenyomásával választhatunk. Saját szóképlet begépelésére is lehetőség van, ha a **0** billentyűt nyomjuk le! (Erről a leírás későbbi részében szólnunk.)

A kiválasztott feladat szórészei vagy betűsorai (a továbbiakban: szórész) most megjelennek egy 4*4-es keretben a képen. Felül két sorban 2*4 piros szórész, alul 2 sorban 2*4 kék szórész. Monochrom monitoron e színek nem különböztethetők meg, de ez a feladat megoldhatóságát nem befolyásolja. Az 1-es feladattípus esetén a felső két sorban elhelyezkedő értelmetlen betűsorokhoz az alsó két sorból kell kiválasztani a vele azonosat. A 2-es feladattípusnál értelmes szavak részeit kell összeválogatni a piros (szó első fele) és a kék (szó második fele) szórész egymás utáni kiválasztásával. A szórészek kiválasztása a képernyőn megjelenő kis nyíl segítségével történik. A nyilat a kurzormozgatókkal tudjuk mozgatni, a jónak vélt szórésznél **Enter**-t kell ütni! A felső két sorból csak olyan szórészt választhatunk, amelyik eddig még nem volt kiválasztva. Ha a piros szórész már kiválasztott volt, egy rövid mély hang, helyes választás esetén rövid magas hang hallatszik. A már választott piros szórészek vastag keretben, fehér színben láthatók. Az éppen kiválasztott piros szórész vékonyabb keretben, szürke színnel látható.

Ha a vékony kerettel jelölt színű szórészhez jó párt választottunk, akkor rövid magas hangot hallunk, és a kísérletek és találatok száma eggyel nő. Rossz kék szórész választása esetén rövid mély hangot hallunk, és a kísérletek száma nő eggyel. Ezzel egyidejűleg a felső sorból kiválasztott piros szórész

színe fehérre változik, kerete megvastagodik.

Ezen a képernyőn felül jobb szélén a feladat sorszáma (pl. **a-a/6** vagy **h-b-d/4**), a legalsó sorban a szórészek kiválasztására szolgáló billentyűk felsorolása, felette a kísérletek és találatok száma látható. A legfelső sorban közepesen a „Segítség” hívásának billentyűkombinációja, **Alt+H** jelenik meg. Figyelem! A segítség funkció csak akkor működik, ha ez a felirat felül középen jelen van! A következő képernyőről a megoldás értékelése olvasható le az alábbi szempontok szerint: tévesztések száma, segítségkérések száma, a teljes helyes megoldás időtartama percben és másodpercben.

Ha a megoldás hibátlan volt (tévesztések száma: 0), egy dicsérő, tájékoztató szöveg is megjelenik, és „rögtön” a „Hangosolvasás” rész következik, ellenkező esetben ki kell javítani a hibákat a következő képernyőn. Ez hasonló az első részhez, azzal a különbséggel, hogy itt csak eltévesztett piros szórészek kerülnek kiírásra (a bal oldalon egymás alá), a jobb oldalon egymás alatt pedig az összes kék szórész szerepel. Itt a kurzor föl és kurzor le billentyűkkel tudjuk a nyilat mozgatni, és a kiválasztásra kerülő szórésznél **Enter**-t kell ütni. Ha az összes eltévesztett szórész párját megtaláltuk, a hangosolvasási feladat következik! A nyolc szó vagy betűsor egybefüggően íródik ki a képernyő közepére, ezeket kell a tanulóknak hangosan elolvasni. Ha elkészült, **v** megnyomására ennek a feladatnak vége szakad. Bármely más billentyű megnyomása esetén ugyanabban a feladatkörben (pl. **e-é, ty-gy-ny**) maradunk!

Ha a **v** megnyomásával kiléptünk az előző feladatkörből, a program egy korábbi szakaszához, a feladatkörök kiválasztásához még lehetőségünk van visszatérni. Ha azonban még egyszer **v**-t nyomunk, a program futása véget ér.

Saját szóképlet bevitele

Erre a funkcióra a feladatsoron belül a konkrét feladat kiválasztásakor térhetünk rá. Ha valamilyen szempontból a

felkínált feladatok egyike sem felel meg, módunk van a 0 billentyű lenyomásával egyedi szóképletet beírni. Ebben a részben a program rendre megkérdezi a beírni kívánt piros és kék szórészeket (1-8-ig). A szórészek beírása közben a Backspace billentyűvel tudunk javítani (visszafelé egy karakter). Mind a 16 szórész beírása után a program megerősítést vár, hogy sikerült-e helyesen beírni valamennyit. Ilyenkor érdemes újból átnézni a beírt szórészeket! Ha nemmel (n) válaszolunk, megkérdezi, hogy „Melyik a hibás szópár?”. Erre egy 1 és 8 közötti szám megnyomásával válaszolhatunk. Ezután válaszolnunk kell arra, hogy a piros vagy a kék szórész volt-e a hibás (p vagy k billentyűzéssel). Az általunk megjelölt sor most kiemelten jelenik meg a képernyőn, és végrehajtjuk a javítást! Ha másik szórész(ek)t is hibásan írtunk be, hasonlóan javíthatjuk. Figyelem! A saját szóbeszéd beírása során mindvégig ügyeljünk arra, hogy egy szórészben maximum hat karakter szerepelhet! (Hosszabb szórészek beírását a program nem is engedélyezi.)

A program szakmai szerkezte, módszerbeli funkciója

A program az olvasászavarral küzdők leggyakoribb betűtévesztési típusai közül 22 betűpár módszeres feldolgozását tartalmazza:

1. a-á gyakorl.	12. g-gy gyakorl.
2. e-é "	13. k-g "
3. ó-ó "	14. m-n "
4. ó-ú "	15. r-v "
5. ó-ű "	16. sz-s "
6. ú-ű "	17. sz-s "
7. rövid-hosszú magánhangzók	18. t-d "
8. b-d gyakorlása	19. h-b-d "
9. b-p "	20. l-j-ly "
10. c-cs "	21. sz-zs-z "
11. f-v "	22. ty-gy-ny "

Mindegyik betűpár (feladatkör) 2-2 feladattípust tartalmaz (1. Betűsorok azonosítása; 2. Összekevert szórészek). A betűpárok mindkét feladattípusa pedig 9-9 szóképletet (feladatot). Tehát

22*2*9, azaz 396 db szóképletet tartalmaz a program. Minden egyes szóképlet szóanyaga 8-8 szóból áll. (Ez közel 3200 egység gyakoroltatását jelent!)

Az egyes betűpárok feladattípusainak (pl. „b-d gyakorlása”; „összekevert szórészek” feladattípus) mindegyike:

- fejleszti az értő olvasást;
- valódi olvasóteljesítményt követel.

Előző példánál maradva („b-d gyakorlása”; „összekevert szórészek”):

- az egyes és a kettes szóképlet a b rögzítését, a hármas és négyes a d rögzítését segíti, teszi lehetővé;
- az ötös-hatos-hetes szóképlet a b-d tudatos egymás melletti gyakorlására ad lehetőséget;
- a nyolcas-kilences szóképlet a b-d rögzítése mellett b-d differenciálásának gyakorlását teszi lehetővé.

A gép a véletlenszerűség alapján, minden egyes újraindításnál a szórészek mindkét nyolcas sorozatát más-más sorrendbe rendezve írja ki a monitorra. Ennek eredményeképpen óriási számú variációjában jelenthet meg a 8-8 szórész. Így az összetartozó részek megkeresése mindig értő olvasást igényel, többszöri ismétlés esetén is valódi olvasóteljesítmény követelménye elé állítja a gyakorlást végző tanulót.

A teljesítmény önkontrollját, az önmagával való versengést, a fejlődés rögzítését, összehasonlíthatóságát teszi lehetővé a program a tanuló számára azáltal, hogy futása közben a monitoron kijelzi a billentyűnyomással megerősített összeolvasási próbálkozások számát (hány kísérletre volt szükség a nyolc helyes válasz megtalálásához).

A kísérletek száma mellett a gép számlálja és leolvashatóan közli a nyolc helyes válasz eléréséhez igénybe vett időt percben és másodpercben.

A gyakorlást hangulatilag motiválja a helyes válaszokat követő, névre szóló elismerő, dicsérő szöveges kiírás:

pl.: „*Ügyes vagy Péter! Egyre jobban megy az olvasás!*”

Az esetenkénti hibás kísérletet egy rövid mély hang jelzi, míg a helyes választ egy rövid magas hang jutalmazza. A nyolc helyes válasz eredménye egy rövid diadalmas dallam.

A program tartalmaz egy segítő, „Help” szolgáltatást, amely egy adott billentyűkombináció segítségével a feladatmegoldás folyamán bármikor megjeleníthető a monitoron. Bizonytalan-ság vagy kudarc esetén a tanuló ellenőrizheti, hogy jól azonosítja-e a b ill. d betűt. A „Help” megjelenése után gombnyomásra a megelőző legutolsó kép jelenik meg ismét. A nyolc helyes választ követően a gép a segítségkérések számát is kijelzi.

A program a feladat sikeres teljesítését követő értékelés után a hibák javítását teszi lehetővé (kötelező jelleggel), majd annak elvégzését követően az adott szóképlet egybefüggő, hangos elolvasásának lehetőségét kínálja.

A SZÓDOMINÓ PROGRAM HASZNÁLATA

A SZÓDOMINÓ 3 és SZÓDOMINÓ 4 programok a *DYSLEX számítógépes, olvasási készséget fejlesztő, korrekciós programcsalád* tagjai. IBM PC kompatibilis személyi számítógépeken használhatók. A programok helyes működéséhez Hercules vagy EGA/VGA grafikus kártya szükséges a megfelelő monitorral. Magyar ékezetes és hagyományos billentyűzettel is használhatók. A programok mérete egyenként alig valamivel több, mint 120 000 bájt, memóriaigényük nem haladja meg az alapkiépítésben szokásos legkisebb tárméretet. Számítógépes ismeretekkel nem rendelkezők számára is könnyen használhatók, barátságos környezetben, tévesztésmentes munkát biztosítanak! A SZÓDOMINÓ 3 a három betűs, a SZÓDOMINÓ 4 a négy betűs szavak olvasását gyakoroltatja.

A program telepítése

A SZÓDOMINÓ program másolás-védett. Ez azt jelenti, hogy csak az ál-

talunk kiadott lemezről telepíthető. 1994 őszétől új védelmi rendszerrel hozzuk forgalomba programjainkat. Ez a rendszer a programcsalád régebben telepített tagjaival együtt is változtatás nélkül használható! A telepítő lemezről az Ön által megrendelt számban installálhatók a programok, ezen kívül a lemez biztonsági tartalék installálási lehetőséget is tartalmaz! Mindenképpen javasoljuk tehát az általunk küldött telepítő lemez gondos megőrzését, elzárását, hogy az egyszer installált, de elvesztett programok ismét installálhatók legyenek! Felhívjuk szíves figyelmüket a rendszeres vírusellenőrzésre, a vírusokkal kapcsolatos óvintézkedések betartására!

Telepítésnél az alábbiak szerint járjon el:

1. Az általunk megküldött telepítő lemezt helyezze el valamelyik hajlékonylemez-meghajtóban! Hozza létre az Ön merevlemezén a **szodom** könyvtárat! Írja be:
md szodom
majd nyomja le az **Entert!**
2. Másolja be a hajlékonylemez állományait az Ön új könyvtárába!
copy a:*.* c:/szodom (Enter)
ha a művelet az **a:** meghajtóról, illetve
copy b:*.* c:\szodom (Enter)
ha a művelet a **b:** meghajtóról történik!
3. A védelemmel ellátott program installálása úgy történik, hogy be kell lépni a programot tartalmazó könyvtárba:
cd szodom (Enter),
és a program indításánál meg kell adni a **/install** opciót:
szodom3m /install (Enter),
illetve
szodom4m /install (Enter).
A telepítő lemez eközben mindvégig legyen a hajlékonylemez-meghajtóban!
4. Az installáló program először megkérdezi, hogy melyik meghajtóban van az eredeti lemez. A megfelelőt az **A** vagy a **B** betű megnyomásával lehet kiválasztani. Utána megkérdezi, hogy milyen típusú az eredeti lemez. Vá-

lasztás az 1-4 billentyűkkel (+Enter!).
(1 - 360 kByte, 2 - 1,2 Mbyte, 3 - 720 kByte, 4 - 1,44 MByte)

5. A következő kérdése az, hogy kinek a nevére regisztrálja a programot (az intézmény vagy magánszemély nevét kell megadni úgy, hogy az adott sorba kerüljen). A sor végén nyomja meg az **Entert!**
6. Ezután be kell írni az általunk adott sorszámot! Az Önök programjának sorszámja:
7. Ha mindez kész, akkor az installáló program kiír egy hosszú számsorozatot, melyet (filetollal) fel kell írni a lemez címkéjére! Ennek segítségével tudjuk azonosítani, hogy a program melyik verziója van az ügyfélnél.
8. Az installált program az alábbi programnév beírásával és az **Enter** megnyomásával indítható:
szodom3m, illetve
szodom4m.
A program működtetéséhez a későbbiekben nem lesz szüksége a telepítő lemezre, kérjük, őrizze azt biztonságos helyen!
9. A winchesterrel kapcsolatos minden előre kiszámítható beavatkozás (csere, bővítés) esetén, de más esetekben is ajánlatos az installált programokat visszainstallálni! Ez az előzőekben leírtakhoz hasonlóan, de az **uninstall** opció segítségével történik! (Lásd 3. pont!)
cd szodom (Enter)
szodom3m /uninstall (Enter),
illetve
szodom4m /uninstall.

Most is be kell állítani, hogy melyik meghajtóban milyen típusú lemez van! Ha visszainstallálás után újra installálja a programot, mindent ugyanúgy kell csinálnia, mint az előző installáláskor!

A program egy jellegzetes futása

Az első képernyő rövid tájékoztatót tartalmaz a programról. Elolvasása

után az **1** vagy a **2** billentyű megnyomásával tudunk tovább lépni, aszerint, hogy igényeljük-e a program hangszolgáltatásait. Az **1** billentyű megnyomása esetén hallunk hangjelzéseket, a **2** megnyomása esetén nem. A második képernyőn a játék pontozási rendszeréről tájékozódhatunk, majd a tanuló, vagy a gyakorlást vezető személy megválaszthatja a megfelelő szintidőt. Ez a megjelenő nyilacska jobbra-balra mozgatásával (a **kurzormozgató billentyűk**, és az **Enter** segítségével) történik. A választható szintidők: 1,5; 2; 2,5; 3; 4; 5; 6 és 8 perc. Ezután a beke-retezett betűk valamelyikének a bebillentyűzésével lehet választani a 26 féle gyakorlat közül, pl.:

l: b-d gyakorlása

(itt az **I** billentyűvel kell választani). Minden gyakorlat három feladatot tartalmaz. Az elsőben csak a betűpár első tagja (pl. **b**), a másodikban csak a második (pl. **d**) a harmadikban a kettő végyesen szerepel. Kiválasztásuk az **1, 2, 3** billentyűk egyikének lenyomásával lehetséges.

Ezt követően megjelenik a „játéktér” az **A, B, C** helyeken, valamint a **II**-es pozíción egy-egy eleve feldobott dominóval. Első lépésben ez utóbbihoz kell a játékosnak egy illeszkedő dominót (illeszkedő dominók: a két-két szó közül egy pár teljesen megegyezik) választani a felső sor alatti kis nyilacska segítségével, mely a (kurzormozgató) billentyűkkel mozgatható jobbra-balra. Szükség esetén a **D, E, F** helyeken elhelyezkedő dominók, illetve a dzsóker (**J**) is megfordíthatók az **Enter** billentyű segítségével. Ha kiválasztottuk a lerakni kívánt dominót, a nyilacskákat állítsuk alá, és üssünk **Entert!**

Ekkor a program megkérdezi, hogy a képzeletbeli középvonalától jobbra vagy balra kívánjuk-e tenni a kiválasztott dominót. Erre a kérdésre a **J** (jobb) vagy a **B** (bal) billentyűk valamelyikének leütésével válaszolhatunk. (Ha meggondoltuk magunkat és másik dominót szeretnénk kiválasztani, akkor az **Esc** billentyű segítségével módosíthatunk!) Ha a dominó illeszthető a megadott véghez, a program odahelyezi helyes irányba fordítva azt, ellenkező esetben újabb próbálkozásra kapunk

felszólítást! (Ilyenkor a program a hibák számát eggyel növeli!) Ezt a lépést kell ismételnünk, amíg mindkét irányban teljessé válik a sor. (Ha dzsóker mellé helyezünk dominót, ez a cselekvéssor annyiban módosul, hogy a letétel előtt a program megkérdezi, hogy a kiválasztott dominó alsó (A) vagy felső (F) felét tesszük-e a dzsóker mellé.)

A képernyő informál bennünket a kijelölt lépésről (pl. A-7 jelenti: az A helyen lévő dominót a 7-es pozícióra tesszük), a gyakorlat kezdete óta eltelt idővel és a megszerzett pontszámról. A pontszám alakulása a következő szabályok szerinti: kezdetben 0 pontról indulunk. Minden az A, B, C helyről lerakott dominóért 500 pont a jutalom. A D, E, F helyekről lerakott dominókért nem jár pont, viszont a megfordításuk 200 pont levonással jár. A játék folyamán tetszőleges számú dzsóker használhatunk, valahányszor megfordítunk egyet, 500 pont levonást kapunk.

Jutalompontok: Ha a végső pontszámunk 0-nál nagyobb, a program jutalompontokat ad. Ez csak hibátlan megoldás esetén lehetséges. A megállapított szintidő feletti játékidő esetén a végső pontszám felét, szintidő alatt a teljes végső pontszámot kapja jutalmába a játékos. A gyakorlat során tetszőleges számú dzsóker felhasználható, a jutalompontok alakulása ettől független.

Mind a 21 dominó kirakása után egy értékelő képernyőt láthatunk, megtudhatjuk az elkövetett hibák számát, a játék idejét percben és másodpercben, az elért pontszámot. Hibátlan megoldásnál egy dicsérő szöveg jelenik meg, hibás megoldás esetén az elkövetett hibák felsorolása (maximum 10 hibáig).

Ezután visszatérhetünk a gyakorlaton belüli (1, 2, 3) feladat kiválasztásához, vagy a főmenühez (26 féle gyakorlat kiválasztása), vagy kiléphetünk a programból (k billentyű megnyomásával). Utóbbi két esetben – ha a gyakorlattal egynél többször dolgoztunk –, előbb egy összesített értékelő képernyőt láthatunk, melyről megtudhatjuk az összes addigi hibák számát, a legrövidebb időt és a legmagasabb pontszá-

mot. Hibátlan megoldások esetén itt is dicsérő szöveg jelenik meg, ellenkező esetben a hibák felsorolása, maximum 10 hibáig.

A program szakmai szerkezete, módszerbeli funkciója

A program az olvasászavarral küzdők leggyakoribb betűtévesztési típusai közül 26 betűpár módszeres feldolgozását tartalmazza:

1. a-á gyakori.	14. f-v gyakori.
2. e-é "	15. g-gy "
3. ó-ő "	16. h-l "
4. ó-ú "	17. k-g "
5. ó-ű "	18. m-n "
6. ú-ű "	19. ny-j "
7. i-í "	20. p-b "
8. o-ó "	21. s-z "
9. ö-ő "	22. sz-s "
10. u-ú "	23. sz-zs "
11. ü-ű "	24. t-d "
12. b-d "	25. ty-ly "
13. c-cs "	26. v-r "

Mindegyik betűpár (gyakorlat) három szókészletet tartalmaz. Az elsőben csak az első betű, a másodikban csak a második, a harmadikban a kettő vegyesen szerepel. Az egyes betűpárok feladatainak (pl. „b-d gyakorlása”) mindegyike:

- fejleszti az értő olvasást;
- valódi olvasóteljesítményt követel.

A teljesítmény önkontrollját, az önmagával való versengést, a fejlődés rögzítését, összehasonlíthatóságát teszi lehetővé a program a tanuló számára azáltal, hogy futása közben a monitoron kijelzi az elért pontszámot, hibátlan megoldásnál jutalompontokat ad. Ezenkívül a gép számlálja és leolvashatóan közli a teljes helyes megoldás eléréséhez igénybe vett időt percben és másodpercben. A gyakorlatot hangulatilag motiválja a helyes válaszokat követő elismerő, dicsérő szöveges kiírás: „Ügyes vagy!”. Az esetenkénti hibás kísérletet egy rövid „szomorú” dallam jelzi, míg a teljes helyes megoldást egy rövid „diadalmas” dallam jutalmazza.

ÁRAJÁNLAT

DYSLEX 1.0 (alapprogram)	20 000 Ft+áfa
DYSLEX 1.0 hálózatra (Novell) 20 állomásig	30 000 Ft+áfa
DYSLEX Szódominó	15 000 Ft+áfa
DYSLEX Szódominó hálózatra (Novell) 20 állomásig	22 500 Ft+áfa
DYSLEX Szó- és mondatmemória	15 000 Ft+áfa
DYSLEX Szó- és mondatmemória hálózatra (Novell) 20 állomásig	22 500 Ft+áfa
DYSLEX Betűkereső	15 000 Ft+áfa
DYSLEX Betűkereső hálózatra (Novell) 20 állomásig	22 500 Ft+áfa
DYSLEX Mondat	20 000 Ft+áfa
DYSLEX Mondat hálózatra (Novell) 20 állomásig	30 000 Ft+áfa

FIGYELEM! A Dyslex-Soft Bt. a teljes programcsalád (5 program) megvásárlása esetén a vételárból 25% árengedményt ad!

A programok a következő címen rendelhetők meg:
 DYSLEX-SOFT Betéti Társaság 8000 Székesfehérvár, Bátky Zs. u. 5.
 V/19. Tel.: (22)-323-099, (22)-343-006

A Bod Péter Társaság szakmai tevékenysége

UGRIN GÁBORNÉ

Társaságunk munkáját *Bod Péter* (18. század) gondolata határozza meg, melyet a megalakulásakor idéztük:

„Mert valamiképpen a hazának ártani nem szabad, azonképpen annak nem használni, mikor lehetne, nagy vétek.”

E gondolat jegyében tettük dolgunkat 1988-tól.

Célunk az emberi igényesség és önzetlenség fokozása, a bizalom felkeltése.

Utak keresése: Mit tehet az iskola és a család hazánk fiataljaival a könyv és könyvtár eszközeivel a felelősséget vállaló, a társaikat megbecsülő közösségek kialakításáért és folyamatos működésükért.

Kiemelt témáink:

- Bod Péter és a nevét viselő intézmények, szervezetek, rokonok felkeresése, megismertetésük.
- Könyvtárostánárok megbecsülése (5 évenként emléklap átadása).
- Általános művelődési kérdések – kapcsolat művelődési, tudományos, civil szervezetekkel és intézményekkel.
- Törzstagjainknak és pártolóinknak lehetőséget biztosítunk
 - a közös gondolkodásra,
 - ötletek felerősítésére,
 - egymás lépéseinek megerősítésére, gyöngítésére,
 - vélemények tisztázására: „más is úgy gondolja?”

Éves program szerint dolgozunk. A mellékelt kronológiában felsorolt események mellett több aktuális témát megbeszél a vezetőség, ritkábban a kibővített vezetőség; évente legalább egy nyilvános előadást és 5 évente konferenciát szerveztünk támogatóinkkal.

Alapítóink közül egy tag maradt ki betegsége miatt és egy tag saját kérésére. Mi, többiek folyamatosan végeztük teendőinket.

A tagok az egyesületi munkát (szervezés, előadás tartása, kézirat elkészítése stb.) térítésmentesen vállalták, visszonzásul térítésmentesen vehették igénybe az egyesület értékeit (tanácskozásokon és rendezvényeken való

részvétel, az egyesület részére átadott kéziratok megismerése, tanácsadást stb.). Az éves programnak megfelelően pártoló tagokat kértünk fel munkánk támogatására.

Az elmúlt évtized főbb állomásai az alábbiak voltak:

1988. Ünnepi ülés szervezése az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (OPKM) újbóli megnyitásának 30. évfordulóján. Első ízben adtunk át **Bod Péter Emléklapot** azon könyvtárostánárok részére, akiknek kiváló munkája iskolájukon kívülre is hatott. Támogató volt a Kaffka gimnázium, az OPKM és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE).

1988–1990 között az Olvasókörök Szövetségének megalakulását szorgalmaztuk, majd évekig aktívan vettünk részt a szervezői munkában. (A szervezet alapító-szervező titkára *Ugrin Gáborné*, pénzügyi-könyvelői támogató *Mervay Kálmánné* volt.) 1990-ben a Cégbíróságnál bejegyezték az Olvasóköri Szövetséget, ennek egyik tagja a Bod Péter Társaság.

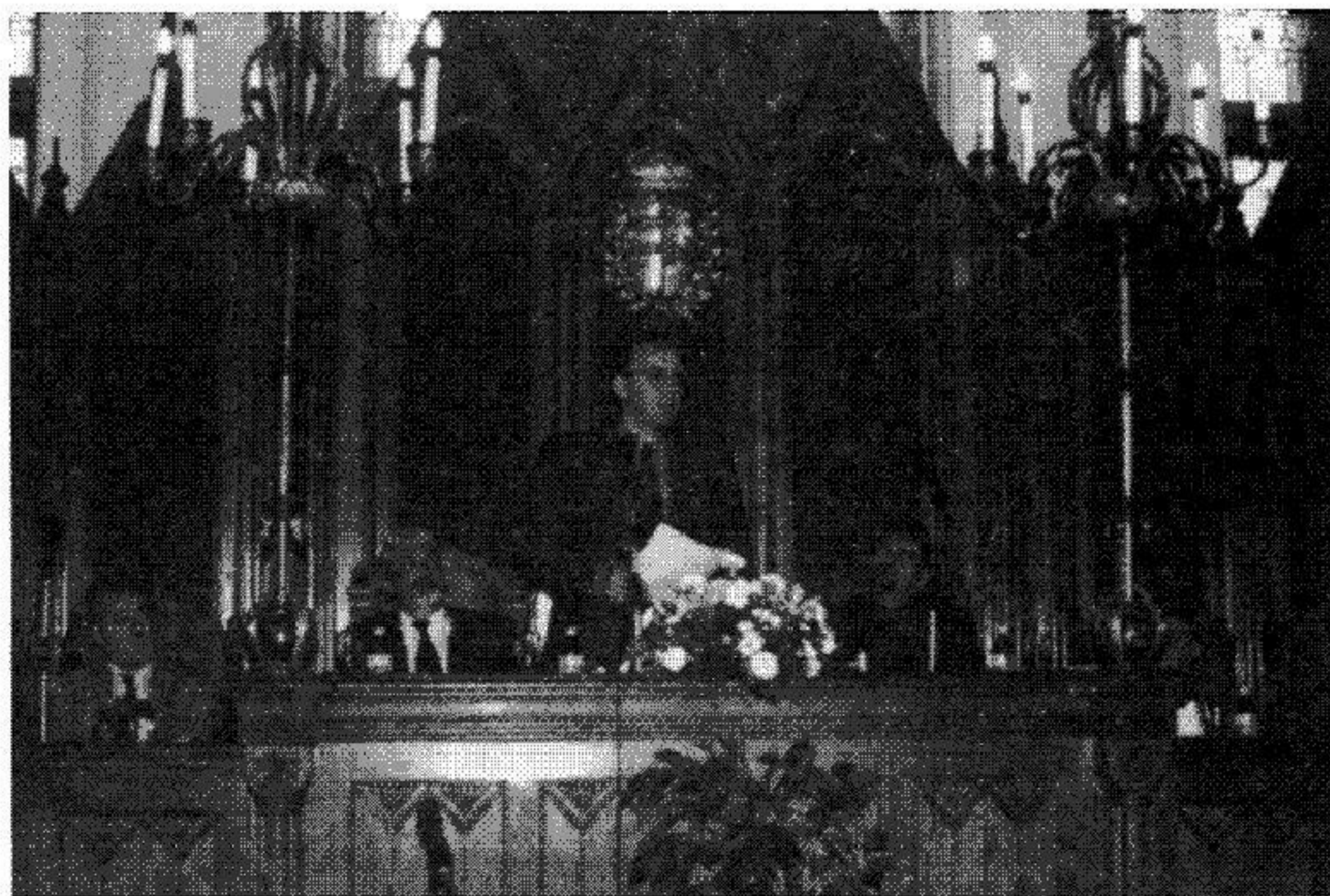
1992-ben sorozatot indítottunk Könyvtárostánárok Füzete címmel. Az első két kiadványhoz támogatást nyújtott az MKM és *Masszi Péter* (Kráter Kiadó). **Szorgalmaztuk az is-**

kolai könyvtárak történetének megírását. (1988-ban segédanyagot állított össze *Ugrin Gáborné* – lásd *Könyvtárostánárok Füzete* 1. sz., a *Könyvtárhasználat* c. folyóirat 1994/1. számában *Mészáros István* megjelent tanulmánya.)

1993 májusában kezdeményeztük és a tagság megszervezte az első országos Bod Péter könyvtárhasználati versenyt. A verseny felelőse és szervezője Ugrin Gáborné volt. A verseny döntőjét támogatta az MKE, az Országos Széchenyi Könyvtár (OSzK), az Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda (OKSZI), valamint a Veres Pálné Gimnázium igazgatósága és több tanára a Bod Péter Társaság tagjain és támogatóin (például *Zsoldos Jánosné*, *Szepesi Hajnal*, *Szivek Éva Judit*) kívül. Kérésünkre a Művelődési és Közoktatási Minisztérium (MKM) minden évben meghirdette a közlönyben az országos versenyt.

1993-ban ünnepi ülést rendeztünk az OPKM újbóli megnyitásának 35. évfordulóján. Másodszor adtunk át Bod Péter Emléklapot könyvtárostánároknak. A rendezvényt támogatta az OKSZI, az OPKM és az OSzK.

1996-ban észrevételeztük az MKM-ben a könyvtárostánárokat hátrányosan

Pokorni Zoltán oktatási miniszter előadása

érintő közoktatási törvénymódosítást. (Támogatta tiltakozásunkat a Magyar Iskolaszék Egyesület – lásd MIE füzetek 5. száma) Küzdöttünk a könyvtárostanárok alapképzéséért, melyet az MKE Iskolai Könyvtárostanárok szekciójának elnöke, *Balogh Mihály* is szorgalmazott az MKE elnökségével.

1998-ban az elsőhöz hasonlóan ismét a Villányi úti gimnáziumban tartottuk ünnepi ülésünket. Az OPKM megnyitásának 40. évfordulója alkalmából néhány könyvtárostánáron kívül az iskolakönyvtárak ügyét több évtizede kívülről támogatók is emléklapot vehettek át. Előadók voltak *Károlyi Ágnes, Apai Béláné, Oporné Fodor Mária*.

A felsoroltakon kívül több rendezvényünket is meg kell említenünk. Vezetőségünk meghívott több szakembert és *Sipos Lajossal*, az ELTE dékánjával tanácskozott a könyvtárostanárok képzéséről.

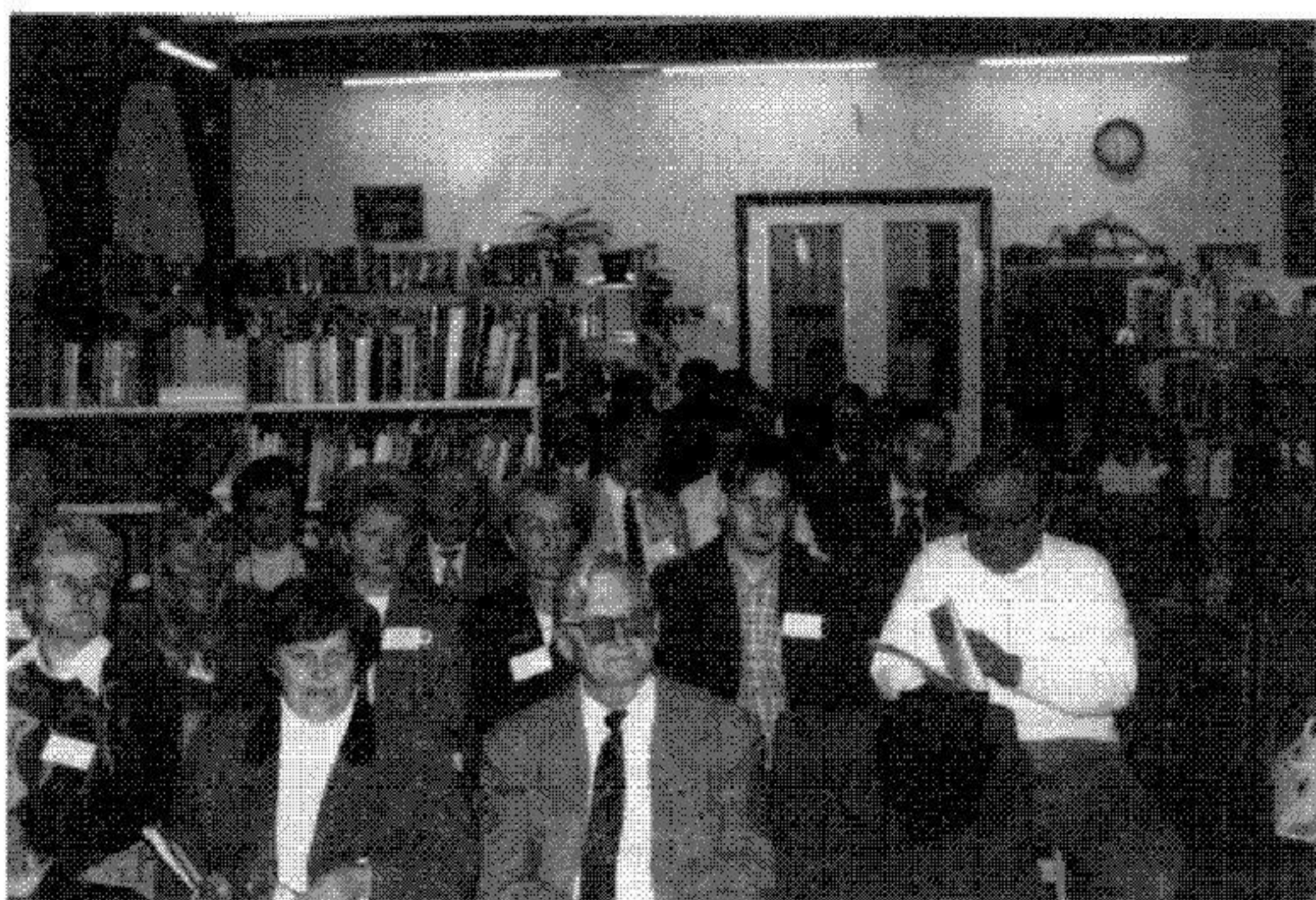
1997 februárjában a Városmajori Gimnáziumban, márciusban az OPKM-ben, májusban a Karácsony Sándor Általános Iskolában szerveztünk a könyvtárostánári munkával kapcsolatos szakmai tanácskozást.

Augusztusban Veleméren *Bod László* festőművész vendégei voltunk.

Decemberben a Veres Pálné Gimnáziumban tartottunk tanácskozást terveinkről.

1998. április 25-én Bod Péter és a református egyház címmel hallgattunk meg előadást, majd Bod László kiállítását tekintettük meg.

A november 13-ai ünnepi ülés előtt az érettségire készülők könyvtári ellátásával kapcsolatos vetélkedőt szerveztük meg és *Csoma Gyula* (Országos Közoktatási Intézet) előadását hallgat-

Előadás résztvevői

tuk meg. *Mertus Rózsa* kolléga vendégként megtekintettük a *Rácz Arankával* készített videófilmet, majd a Deák Téri Általános Iskola könyvtárában három alkalommal ülésezünk az iskolakönyvtárak közeli múltjának (1958–88) megismerése céljából. Előadó vendégünk volt többek között egy-egy alkalommal *Pröhle Éva, Jobbágy Károlyné*.

Több ízben fordultunk levéllel szakmai (OPKM, MKE, OKI) minisztériumi és képviselői fórumhoz az iskolakönyvtárak érdekében.

1999-ben sem rendeződött még több lényeges kérdés. (Ki az országos felelős szakmánként, a törvény és NAT módosítása folyamatban van stb.). Folytatjuk javaslataink megfogalmazását.

Fontosnak véltük, hogy támogassuk más szakmai, civil szervezetek munká-

ját. Megjelenésünkkel, tagság szervezésével, aktív közreműködésünkkel vettünk részt többek között az Olvasókörök Szövetsége életében, a Volt Iskolatársak Szövetsége, az MKE, a Kossuth Szövetség, a Magyar Iskolaszék Egyesület, a Magyarok Világszövetsége, a Budapesti Pedagógusok Szervezete, az Anyanyelvpolók Egyesülete, a Petőfi Irodalmi Múzeum stb. rendezvényein.

Támogatóink száma igen nagy. Közülük kiemelkedett az 1999. január 21-én elhunyt *Czine Mihály*, akinek emlékét őrizni fogjuk.

1999 áprilisában a felnőttoktatás könyvtári ellátásáról tanácskoztunk, majd június 9-én **Bod Péter halálának 230. évfordulója alkalmából rendeztünk ünnepi ülést a Deák téri evangélikus gimnázium dísztermében.**

Az elmúlt 12 év folyamán a következők támogatták jelentősen a Bod Péter Társaságot előadóként, ünnepi ülés megnyitójaként, vendéglátóként, jelentős kérdések tisztázásakor tanácsadóként, írásaink lektoraként vagy folyamatosan velünk gondolkodóként:

Apai Béláné
Balogh Endréné
Balogh Mihály
Baráthné Balogh Veronika
Barcsay Zsuzsa
Baticz Kinga

Bellágh Rózsa
Benő Kálmán
Bényei Miklós
Bod László
Bod Péter (Szentés)
Bod Péter Ákos

Bodrogi Márta
Börcsök Mária
Brassói Sándor
Celler Zsuzsanna
Cs. Varga István
Csapó Edit

Cselényi Imre
Csepeti Péterné
Csoma Gyula
Csordás Ágota
Czine Mihály
Dobos Krisztina
Emmer Gáborné
Fasang Márta
Fórhéncz Istvánné
Gaál Jánosné
Gereyné Dezsényi Magda
Gottlieb Emese
Halmi Erzsébet
Havas Katalin
Hock Zsuzsa
Hoffman Rózsa
Horánszky Nándor
Horváth Tibor
Horváth Zsuzsanna
Hubert Ildikó
Jobbágy Károlyné
Kálmán Attila
Károlyi Ágnes
Kiss Attiláné
Koncz István

Ligeti Csákné
Masszi Péter
Mayer József
Melykóné Tózsér Judit
Mertus Lászlóné
Mervay Kálmánné
Mészáros István
Mohai Lajos
Molnár Vilmosné
Molnár Zoltán (Magyarigen)
Monok István
Munkácsy Katalin
Nádasi Mária
Nagy Attila
Nagy Sándorné
Nemes Erzsébet
Oporné Fodor Mária
Nemeshanyi Hubáné
Ottavay László
Papp István
Patoná Ferencné
Pokorni Zoltán
Pozsgay Imre
Pröhle Éva
Püski Sándor

Restyánszky Lászlóné
Révész Napsugár
Riczel Etelka
Sáráné Lukátsy Sarolta
Schulek Mátyás
Simon Melinda
Somkuti Gabriella
Sümegh Istvánné
Szakáll Istvánné
Szebedy Tas
Szepesi Hajnal
Sziliné dr. Simon Márta
Sziliné Porreisz Edit
Szőke Ágnes
Tengeri Lászlóné
Tóthné Környei Márta
Tölgyesi József
Tverdota Miklósné
Ugrin Gáborné
Vásárhelyi Judit
Vayné Pádár Éva
Vetési Ferencné
Voit Krisztina
Zsoldos Jánosné
Zsombok Lajosné

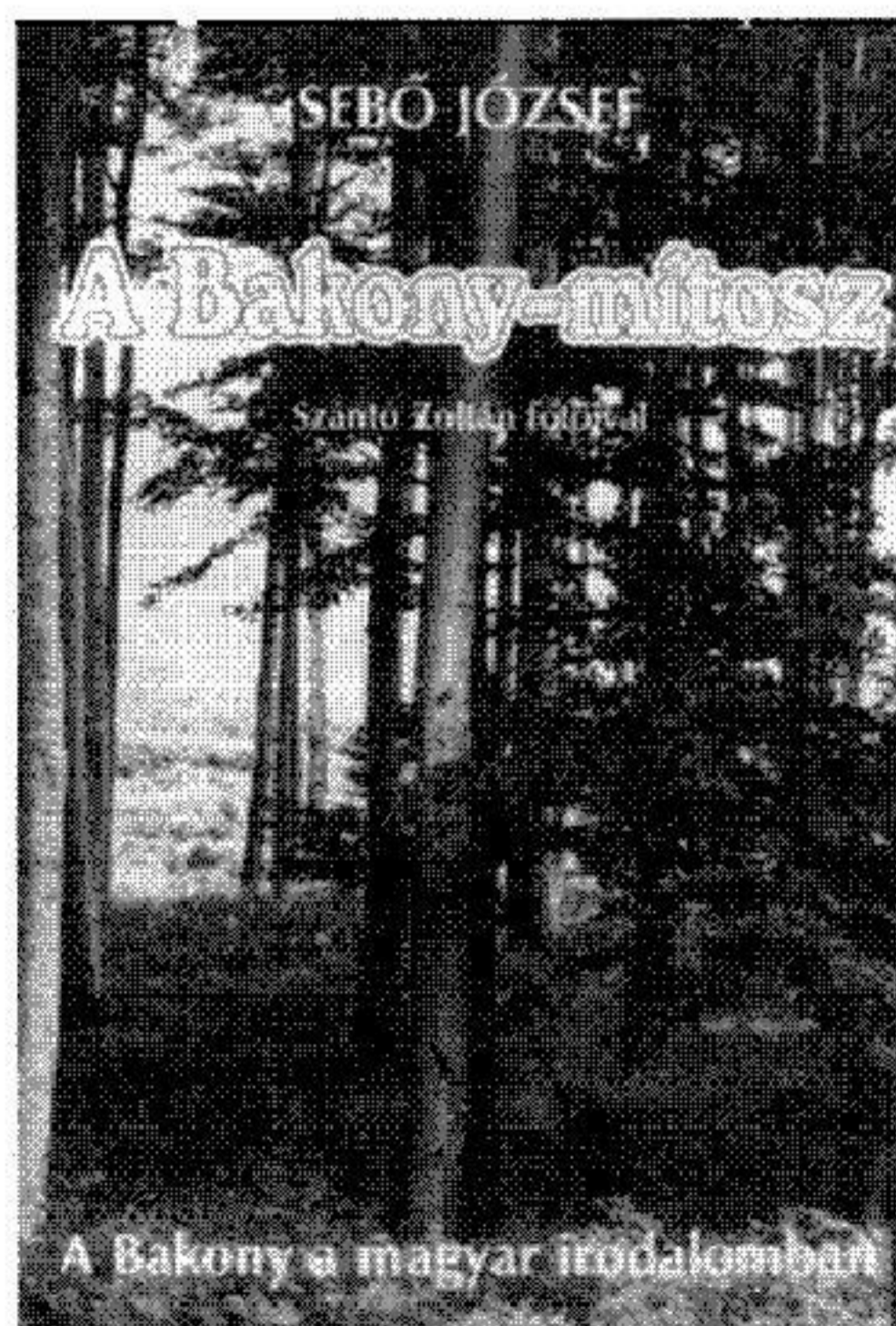
Könyvismertetés

A Bakony a szépirodalomban

A mindinkább gyarapodó helyismereti könyvek egyik kiemelkedő kötetét írta meg a veszprémi Padányi gimnázium tanára, *Sebő József*, amikor köteté formálta a Bakonnyal foglalkozó szerzőkről és szépirodalmi alkotásaikról szóló esszéjét.

Még a hazai szépliteratúrát jól ismerők számára is újdonságnak számíthat, hogy a Bakonnyal, ezzel a kissé zord, vadregényes, betyármítoszokkal teli hegységgel oly sokan foglalkoztak jeles költőink, íróink közül, s ez átívelődik az évszázadokon. Azok, akiket közelről megérintett e táj varázslatos szépsége, múltjának, kulturális értékeinek sokasága, valamennyien jó szívvel alkottak jelentős irodalmat versben vagy prózában. Közöttük ott találjuk *Ányos Pált*, *Kisfaludy Sándort*, *Petőfit*, *Rómer Flórist*, *Eötvös Károlyt*, *Adyt*, *Krúdyt*, *Molnár Gábort*, *Tatay Sándort*, *Nagy Lászlót*, *Simon Istvánt* és másokat.

A szerző a kötet bevezető tanulmányában a Bakony-mítosz lényegét fogalmazza meg, s ehhez *Babitsot* idézi: „... a tájnak is van lelkük. S ha létezik az emberek között

rokonlelkiség, miért ne lehetne ilyesmi a tája között is?” Ember és természet kötődései jelennek meg az idézett alkotásokban, az a természetes viszony, amely az évezredek során mindig jelenvaló állapotként tette lehetővé, hogy ne csak élőhely legyen a Bakony, s az ember számára életforrás és nem

csak a kétkezi munkálkodás, hanem a lelki, szellemi kitérődés, az intellektuális élmény kiteljesedésének is színhelye. Ez utóbbit számos idézet igazolja versekből, regékből és regényekből, elbeszélésekből, novellákból, történelmi mondákból. Közöttük talán az egyik legszebb mondat Krúdytól íródott a hegységről: „*Legenda, mese-mondás itt minden kódarab, a Bakony pedig a palotai éjszakákon zúg olyformán, mint Európában semmi más erdőség*”. Maga a szerző pedig így ír erről: „*Neve a magyar számára évszázadokon át több volt, mint egy hegység vagy egy erdőrengeteg, – valami ősborzongást, valami időtlenül titokzatosat jelentett. Olyat, amit csak áhitattal lehetett kimondani.*”

A szép bakonyi fotókkal illusztrált kötet minden általános és középiskola könyvtárának ajánljuk azzal, hogy az irodalomtanítás nem formális megoldásának egyik kitűnő kötete a mű, s ihletet adhat más tájak irodalmi hagyományai ilyen megközelítésű bemutatásának.

A kötet a Nodus Kiadó címen (8201 Veszprém, Völgyhíd tér 3.) rendelhető meg.

(Sebő József: *A Bakony-mítosz*. Veszprém, 2000. – 107 p.)

T. J.

Az OPKM és az iskolai könyvtárak

A 90-es években a helyi autonómia erősödése következtében az OPKM szerepköre is átértékelődött. 1989 után, mint a legtöbb intézményhálózat – így az iskolai könyvtári is – megszűnt.

Az OPKM már nem hálózati központként, de tanácsadó pedagógiai könyvtárként segíti az iskolai könyvtárak mindennapi munkáját. Az 1993-as közoktatási törvény, és az 1997-ben megjelent kulturális törvény közötti időszakban teljesen megszűnt az iskolai könyvtárak és az OPKM közötti korábbi viszony, de még nem körvonalazódtak az újfajta kapcsolat lehetőségei, formái. Fontos szemléleti változás, hogy az OPKM-nek – mint szakmai háttérintézménynek – a szakmai szempontú összefogásban vállalható feladatai szolgáltató jellegűekké válnak. Újra kell gondolnunk a lehetséges tevékenységi formáinkat, különös tekintettel a területre érvényes jogszabályok adta lehetőségekre és korlátokra.

Az alapító okiratban, amelyet ez év elején *Pokorni Zoltán* miniszter úr írt alá, az iskolai könyvtárakra vonatkozóan a következők állnak:

- Ellátja az iskolai könyvtárakkal kapcsolatos, a könyvtári jogszabályokban előírt szakmai feladatokat.
- Szakmai szolgáltatásaival segíti az iskolai könyvtárügyet.
- Részt vesz a pedagógiai szakkönyvtárak és iskolai könyvtárak munkatársainak továbbképzésében.
- Szerkeszt és kiad egy szakmai folyóiratot, amely iskolai könyv-

tári, tankönyv- és taneszköz-kritikai, valamint e témákkal összefüggő írásokat közöl. A fentiek szellemében 2000. október 2-án indul **Könyvtárinformatika,**

könyvtárpedagógia könyvtáros-tanároknak címmel akkreditált tanfolyamunk, amelyről részletes információk az Oktatási Közlöny 2000/1. szám 417. oldalán olvashatók.

Tizenkét év után, 1999 szeptemberében újraindult a *Könyv és Nevelés* az OPKM kiadásában. A lap a közoktatásban résztvevő szakemberek, elsősorban az iskolai könyvtárosok (könyvtáros-tanárok) szakmai orgánuma kíván lenni.

Reményeink szerint az újabb követő jogszabályok további feladatokat fognak meghatározni számunkra. A megváltozott helyzetben célunk az, hogy segítséget nyújtsunk a döntéshozókészítések tartalmi minősítésében, az információk áramoltatásában, könyvtárszakmai tanácsadásban, lehetőséget teremtsünk véleménycserére, konzultációra, tapasztalatok megvitatására, információk kölcsönös cseréjére az iskolai könyvtárak működését, tevékenységét, jövőbeni szerepét érintő kérdésekben. Élő kapcsolatot alakítunk ki a szakterület szakértőivel, szaktanácsadóival, pedagógus és könyvtáros szakmai szervezetekkel. Figyelemmel szeretnénk kíséreni az iskolai könyvtárakban lejátszó pozitív folyamatokat, ösztönző kezdeményezéseket, s elősegíteni e tapasztalatok széleskörű ismertetését. Lehetőség szerint részt vállalunk a könyvtárpedagógia alkalmazására irányuló képzés kereteinek és tartalmának országos szintű egyeztetésében és egységesítésében. Továbbra is törekszünk a külföldi iskolai könyvtárügy és a könyvtárpedagógia gyakorlatának, tapasztalatainak megismerésére, terjesztésére, a kapcsolatok ápolására a témában érdekelt külföldi intézményekkel illetve szakmai képviselőikkel.

A területtel foglalkozó *Celler Zsuzsa* és *Décsi Anna*, valamint az OPKM valamennyi munkatársa szívesen fogadja a könyvtáros-tanárok intézményünk tevékenységére vonatkozó jelzéseit, észrevételeit, javaslatait.

Décsi Anna

Kiadói, szerkesztőségi tájékoztató

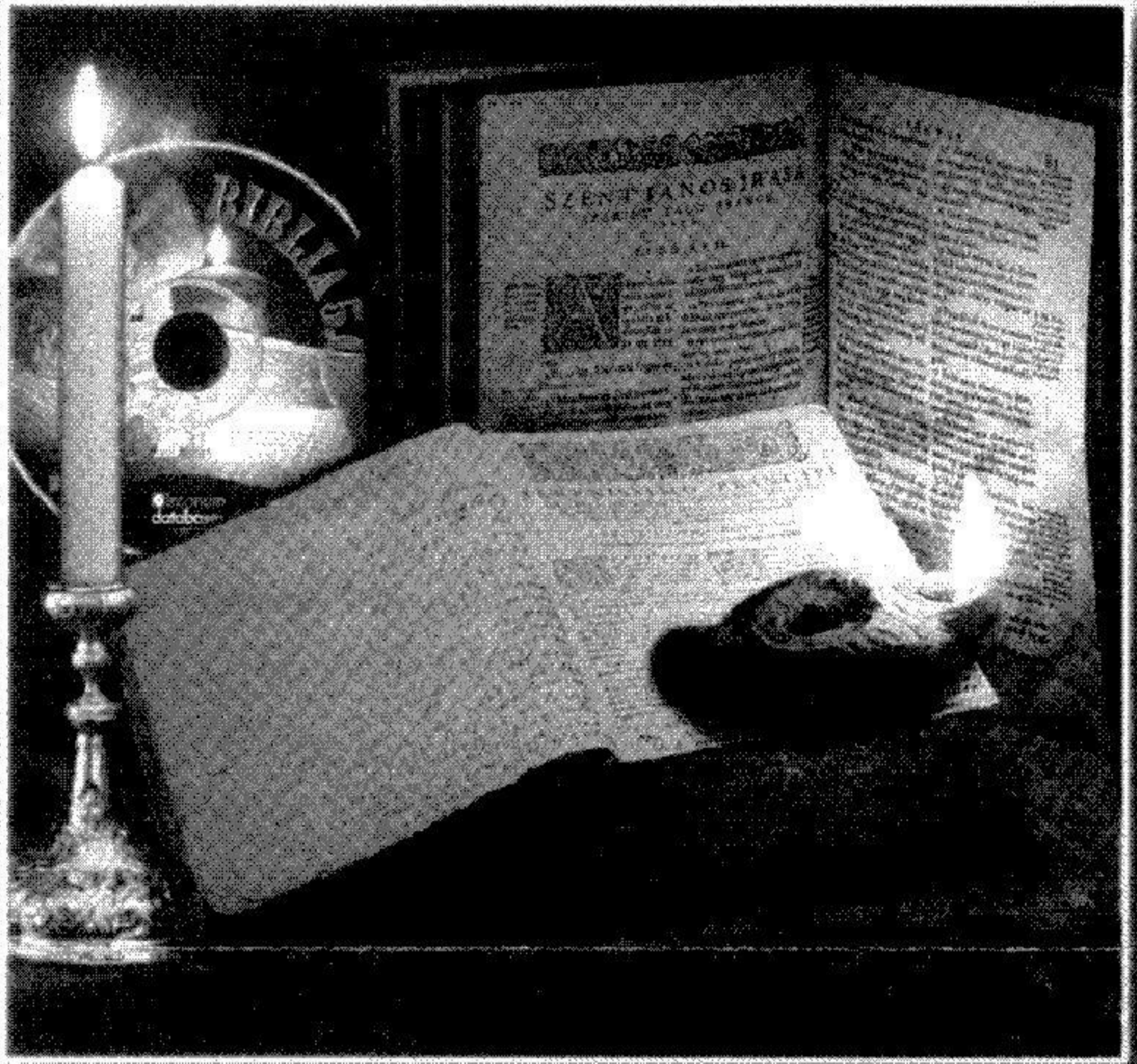
Az ISKOLAKÖNYVTÁROS 2000–2001. tanévi számainak megjelenése: 1. szám 2000. szeptember, 2. sz. 2000. november, 3. sz. 2001. február, 4. szám 2001. május.

Kérjük szerzőinket, hogy kézírataikat a megjelenés előtti hónap 5-ig szíveskedjenek megküldeni.

Várjuk könyvtárosok, szaktanárok, iskolavezetők könyvtári témájú írásait, s ha indokolt, fényképes illusztrációkat is.

BIBLIA 5.0 - AZ ÍRÁS

Biblia. Az Írás. Ilyen egyszerűen, jelző nélkül. A görög „Könyv” szóból származó kifejezés az európai és a közel-keleti kultúrák ember-százmillióinak jelenti és jelentette évezredek óta gondolkodásának, kultúrájának gyökereit, írásbeliségünk alapműve, kiemelkedő dokumentuma mindmáig. Olyan mélyen járta át értékrendünket, gondolatvilágunkat, hogy a bármilyen vallású hívő és az ateista ember számára egyaránt alapműnek számít, függetlenül attól, hogy Isten szavának, vagy esetleg egyedülálló kultúr-történeli dokumentumnak tekintjük. A világ számos nyelvére fordították le az eredetileg óhéber ill. arámi nyelven írt ószövetségből és a klasszikus görög nyelv egy egyszerűbb változatában íródott Újszövetségből álló Szentírást. 1907 nyelven vannak bibliai szövegek, teljes Biblia a föld 310 nyelvén olvasható. A Könyv évezredes története során számtalanszor lemásolták, és anélkül, hogy tartalma lényegesen változott volna, az adott kor lehetőségeinek, technikai színvonalának megfelelő formában újra és újra közzétették a legkülönbözőbb „hordozókon”: legegyszerűbb az emlékezés, a szóshagyomány útján, az írásbeliség létrejöttével papirusztekercsen, vésett kőtáblán, agyagtáblán, bőrön, pergamenen, kézzel írott-festett, majd nyomtatott papíron.

Kötelességünknek éreztük, hogy a modern ember számára a mai kornak megfelelő formában is közzétegyük az Írást, ezt a célt szolgálták korábbi Biblia-CD-ROM kiadványaink.

Ezúttal a számítógépes Biblia ötödik kiadását tesszük közzé, amit az előzőhöz képest újabb fordításokkal bővítettünk. Így a felhasználó számára az alábbi nyolc Bibliafordítás válik hozzáférhetővé:

- a katolikus (a Szent István Társulati a jegyzetekkel),
- a Károli Gáspár féle fordítás,
- a Református (a Magyar Bibliatanács kiadása),
- a héber (Biblia Hebraica),
- a görög Ószövetség (Septuaginta), Újszövetség,
- a latin (Vulgata),
- az angol (King James verzió),
- és a német (a Luther Márton féle fordítás).

CD kiadványunk jelentősen megkönnyíti a nyolc fordítás együttes és külön-külön való használatát. A lapozgatás és keresgélés nehézségeit megkerülve pillanatok alatt összevethetjük egy-egy mondat, vers fordítási változatait, teljeskörűen kereshetünk bármelyik, vagy akár mindegyik verzióban.

A valaki által mindennapi „zsinórmértékül” használt dologra gyakran használjuk a magyar nyelvben a „...bibliája” kifejezést. Reméljük, hogy mindazoknak, akik hivatásszerűen foglalkoznak a Bibliával, kiadványunk a „bibliája” lesz, ők napi munkájuk során igen sok fáradságot takaríthatnak meg segítségével, de minden, az Írást forgató ember hasznos eszköze lehet.

A **héber Biblia** a Kr. u. I. sz. végén, a Jabnei Zsinaton megállapított palesztinai zsidó kánon szerinti könyveket tartalmazza. Ezeknek a könyveknek nyelve óhéber, csupán néhány kisebb részlet íródott arámiul. A magánhangzók jelölésére szolgáló pontuációt a maszoréták vezették be a VIII.–IX. században. Ők állapították meg a Biblia végleges szövegét. A teljes héber Bibliát tartalmazó legkorábbi kéziratok a X. sz.-ból valók, melyek a maszoréták által megállapított szöveget tartalmazzák. Ez a szöveg szolgál alapul a Biblia mai héber kiadásához. A K. Elliger és W. Rudolph kiadásában megjelent Biblia Hebraica Stuttgartensia (BHS) az 1008-ból származó Leningrádi kódex szövegét veszi alapul.

A palesztinai kánon mellett kialakult egy másik gyűjtemény is a görögül beszélő hellenista zsidóság körében: az alexandriai kánon, melyet a Septuagintából ismerünk. A **Septuaginta** (= Hetvenes fordítás, LXX) az Ószövetség görög nyelvű fordítása, amely Alexandriában keletkezett. A munka a Kr. e. III. sz.-ban kezdődött, és a Kr. e. II. sz. közepére készült el. (Nevét onnan kapta, hogy a hagyomány szerint 72 fordító készítette el 72 nap alatt, amikor összehasonlították, a fordítások teljesen megegyeztek egymással.) A zsidóság által használt eredeti gyűjteményt, mely nem volt véglegesen lezárva, nem ismerjük. A gyűjtemény jelenleg ismert formáját már a keresztények alakították ki, akik az Ószövetséget a Septuaginta formájában vették át a zsidóságtól, mivel az egyház a görög nyelvet beszélő világban terjedt el.

A **görög nyelvű újszövetségi kánon** kialakulása a IV. sz. második feléig tartó bonyolult folyamat volt. Először Szent Atanáz sorolta fel a kánon 27 könyvét (367), és ugyanezeket fogadta el a nyugati egyház is a IV. sz. végén a Római, Hippói és Karthágói Zsinatokon.

Az Újszövetség könyveinek eredeti nyelve a görög. A II–III. sz.-ból származó papiruszok csak töredékeket tartalmaznak, a teljes szöveget tartalmazó legrégebb és legjobb kódexek a Vatikáni, Sínai (IV. sz.) és Alexandriai kódex (V. sz.). A görög Újszövetség kiadásai közül ma leginkább elterjedt Nestle–Aland kritikai kiadása, mely a különféle szövegváltozatok alapján igyekszik megállapítani a leginkább valószínűnek látszó eredeti szöveget.

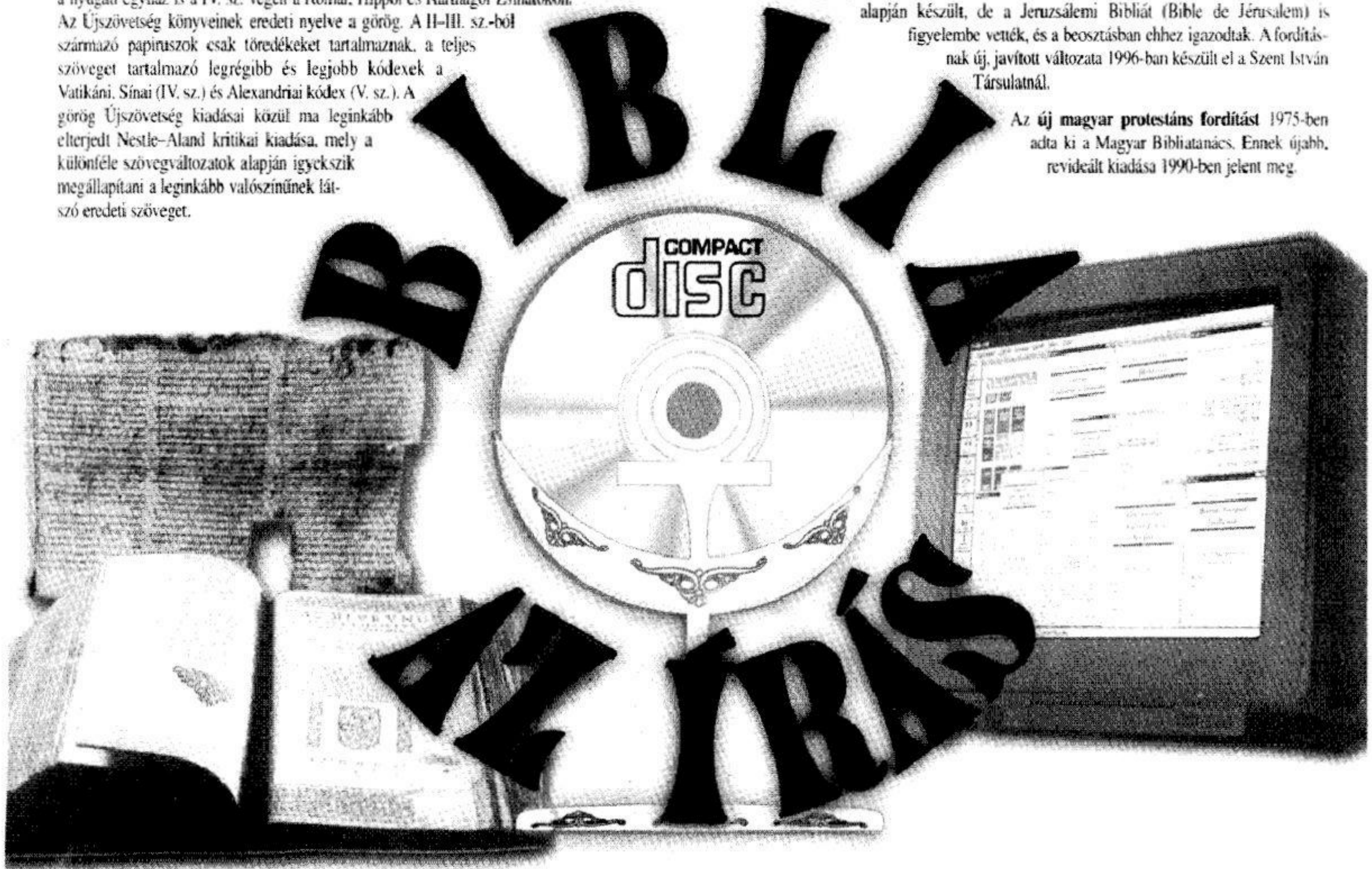
A **Vulgata** (= általánosan elterjedt), mely a XVI. századtól kezdve viseli ezt a nevet, a latin nyelvű bibliafordítás, nagyrészt Szent Jeromos munkája. Jeromos először az evangéliumok ólatin fordítását javította ki a görög eredeti alapján (383), majd a Zsoltárokat a Hexapla alapján (Psalterium Gallicanum), 390 és 405 között a héber szöveg alapján elkészítette a protokanonikus könyvek új latin fordítását, köztük újra lefordította a Zsoltárokat is (Psalterium iuxta Hebraeos). A Trienti Zsinat 1546-ban – a Hippói és Karthágói Zsinatok jegyzékét véve alapul – felsorolta a kánoni könyveket, és a Vulgatát fogadta el a katolikus egyház hivatalos Bibliájának. Ezt vette át később – néhány kisebb eltéréstől eltekintve – a Neovulgata is. Ebben a Vulgata szövegét a legújabb tudományos eredmények alapján javították. A munka 1979-ben készült el. Jelenleg ez a katolikus egyház hivatalos, liturgiában használt latin Szentírása.

A **King James Version** Angliában 1611-ben készült el korábbi fordítások felhasználásával az anglikán egyházban hitelesnek nyilvánított angol fordítás, amely ott egészen a XX. sz. közepéig egyedülálló tekintéllyel bírt.

Az első teljes magyar fordítást, a **Károli Gáspár féle Bibliát** a gönci prédikátor készítette el az eredeti héber és görög szövegek alapján, bár figyelembe vette a XVI. sz.-i latin fordításokat is. A protestánsok többszöri átdolgozás után a mai napig is használják. Ez a protestáns kánonnak megfelelően csak a héber Bibliában megtalálható könyveket tartalmazza, de a Vulgatának megfelelő sorrendben.

Az **új, teljes katolikus fordítás** 1973-ban jelent meg először. Az eredeti szövegek alapján készült, de a Jeruzsálemi Bibliát (Bible de Jérusalem) is figyelembe vették, és a beosztásban ehhez igazodtak. A fordításnak új, javított változata 1996-ban készült el a Szent István Társulatnál.

Az **új magyar protestáns fordítást** 1975-ben adta ki a Magyar Bibliatanács. Ennek újabb, revideált kiadása 1990-ben jelent meg.

A program nyolc különböző Bibliafordítást tartalmaz. A versek alatt a további fordításokra utaló betűk találhatók, amelyekre kattintva azonnal a megfelelő fordítás azonos versére ugorhatunk, feltéve, hogy az adott vers létezik abban a fordításban is.

A könyvek némelyikében hivatkozásokat találhatunk más versekre. Az adatbázisok közül a Károli, a Református és a német Luther-féle fordítás tartalmaz ilyeneket. A keresztreferenciák azon versek alá kerültek, amelyekhez tartoznak. Rájuk kattintva a hivatkozásokban megadott mondatra ugrik a program.

A görög nyelvű Septuaginta és a görög nyelvű Újszövetség egymástól független kiadások, de az egyszerűbb kereshetőség érdekében egy adatbázisba kerültek. A görög adatbázisnak két változata van. Az egyik a görög betűkön kívül tartalmazza még a hehezeteket és a hangsúlyjeleket, a másik pedig csak a görög betűket. Az első változatot könnyebb olvasni, a második egyszerűsíti a keresést. A héber nyelvű adatbázisból szintén két változat van. Az egyik egy teljesen kipontozott szöveg, vagyis mássalhangzókat és magánhangzókat is tartalmaz. A második változatban csak a mássalhangzók vannak, latin betűs átírással, szintén a könnyebb kereshetőség végett.

A program lehetőséget ad a szavak helyeinek konkordancia jellegű megtekintésére. Ez a könyvbéli konkordanciákkal szemben módot nyújt arra is, hogy több szót vagy kifejezést egyszerre tekinthessünk át. Pl. Mózes és Áron szó egyszerre történő megkeresése után a konkordanciában csak azokat a mondatrészeket látjuk, amelyekben a két szó egyszerre szerepel.

Elektronikus Bibliánk a FOLIO VIEWS 3.0 program magyar adaptációjával készült, amely a legbonyolultabb kereső kérdések megfogalmazását, a gyors megtalálást, a találatokban való kényelmes navigálást biztosítja. Ez a szoftver lehetővé teszi a teljes szövegben való szabad keresést. Ez azt jelenti, hogy ha meg akarom találni bármelyik fordítás bármelyik szavát, szó-részletét, szókapcsolatát, kifejezését, egyszerűen csak be kell írni azt a keresőablakba és a program azonnal megtalálja. Használhatunk logikai operátorokat ('nem', 'és', 'vagy', 'kizáróvagy'), dzsóker karaktereket ('*', '?'), csönkolhatunk balról és jobbról, végezhetünk ún. "szomszédos" keresést, a szöveg struktúrája (könyvek, versek, sorok), szerinti keresést, és ezek tetszőleges kombinációját. Munkánkat számos hasznos segédeszköz – könyvjelzők, szöveghiemelő – segíti, a szöveg egyes részeihez kommentárokat, megjegyzéseket fűzhetünk, és ezekben külön is kereshetünk. A találatok szövegét ki is nyomtathatjuk.

A program működésének minimális feltételei: Windows 3.1, 4 Mbyte RAM

arcantum Adatbázis

Telefon/fax: 209-1361 • 1113 Budapest, Badaacsonyi u. 14/b.

E-Mail: arcadat@mail.matav.hu • Internet: www.arcantum.hu

Postacím: 1507 Budapest, Pf. 99